

INTRODUCCIÓN

O proceso de aprendizaxe ao longo da educación primaria ten como obxectivo o desenvolvemento das competencias clave no alumnado. Estas deben achegar durante toda a etapa as ferramentas e os coñecementos necesarios para que os nenos e as nenas poidan desenvolverse satisfactoriamente no ámbito das interaccións individuais e sociais cotiás propias da súa idade.

Esta programación enmárcase nos niveis de concreción axeitados para asegurar unha coherencia na finalidade educativa global que se pretende neste nivel da etapa de primaria.

Está baseada no DECRETO 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Lei orgánica 8/2013, para a mellora da calidade educativa.

Instrucións do 30 de xullo 2020, en relación ás medidas a adoptar no curso 2020/2021.

ALUMNADO

O alumnado ao que se refire esta programación, é o alumnado de 6º de educación primaria, que se distribúen en dúas aulas cun total de 50 alumnos repartidos da seguinte maneira:

- 6ºA 25 alumnos
- 6º B 23 alumnos

A **nivel afectivo-social**, son grupos ben cohesionados.

No grupo de 6º A hai 25 nenos/as. Este ano teñen un compañeiro novo que non promocionou o curso pasado por motivos de absentismo. Dentro do grupo hai alumnado con ANEAE: un neno condislexia, unha nena con TDAH (xa permaneceu un ano máis en 5º de EP) e un alumno que no principio de ano trouxo un informe do SERGAS con diagnóstico de TDAH con ansiedade. Tamén

hai outros alumnos que teñen un seguemento por parte de Servizos Sociais. A comunicación coas familia é boa.

O grupo de 6º B está formado por 23 nenos/as. Unha das alumnas chegou este ano dende outro centro. No grupo hai alumnado con ANEAE: un alumno con TDAH e outros dous alumnos con dificultade de aprendizaxe. Está en marcha o desenvolvemento de medidas de reforzo e apoio despois de analizar os seus casos en colaboración co Departamento de Orientación. A comunicación coas familias é boa.

OBXECTIVOS XERAIS 6º E. PRIMARIA

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, preparárense para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres, e a non-discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- i) Iniciarse no uso das tecnoloxías da información e da comunicación, para a aprendizaxe, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciban e elaboren.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, salientando as mulleres e os homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

CONTRIBUCIÓN ÁS COMPETENCIAS CLAVE

CIENCIAS DA NATUREZA

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Desenvolvemento de razoamentos matemáticos para resolver problemas provenientes de situacións cotiás partindo do coñecemento dun mesmo, da natureza e da interacción cos outros. Así mesmo, incorpora a aplicación dalgunhas nocións, conceptos científicos e técnicos coa posibilidade real de utilizar a actividade matemática en contextos variados aos que se ten que enfrontar o propio alumno.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso.
- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que acontece ao noso arredor.

Comunicación lingüística

Debido ao carácter da área, coa importancia de iniciar os alumnos na busca de información e presentarlle ao resto, de realizar simulacións, de iniciarse na actividade científica..., é unha prioridade traballar co alumnado a comprensión, a expresión oral e a expresión escrita. De forma sistemática procuraremos adestrar polo menos un descritor en cada unha das unidades didácticas.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Plan lector: gozar coa lectura.
- Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.

Competencia dixital

Ser competente na utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como instrumento de traballo intelectual, como transmisoras e xeradoras de información e coñecemento. Desde esta área faise necesario o manexo de ferramentas dixitais para a adquisición de información transformándoa en coñecemento.

Ao estar inmersos no programa **Edixgal**, esta competencia estará moi presente en todas as áreas curriculares, xa que cada alumno/a ten un portátil de uso persoal para acceder á plataforma EVA e realizar as actividades e tarefas que se lle encomenden.

Na área de Ciencias da Natureza adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

A través da ciencia, podemos coñecer o mundo no que vivimos, o ámbito que nos rodea e os seus cambios; podemos ter unha perspectiva diferente desde as distintas manifestacións culturais.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.

Competencias sociais e cívicas

As Ciencias da Natureza requiren un desenvolvemento de actitudes e valores de respecto, cara a un mesmo e aos demais, á natureza, ao propio carácter das ciencias e o seu aspecto social.

Os descritores desta competencia serían:

- Educación en valores: Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Na área de Ciencias da Natureza preténdese iniciar o alumnado na actividade científica, traballar a autonomía persoal, a xestión e actuación dentro de grupos de traballo e fomentar habilidades de emprendemento.

Neste caso, os descritores que se van adestrar son:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Encontrar posibilidades no ámbito que outros non aprecian.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.

Aprender a aprender

Nesta área vese a necesidade de desenvolvemento da competencia de aprender a aprender, de dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser quen de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo, de aumentar o gusto por aprender e a confianza nun mesmo para poder traballar cos outros.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia son:

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se van realizar no proceso de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

CIENCIAS SOCIAIS

Na área de Ciencias Sociais incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia na área curricular de Ciencias Sociais implica a habilidade progresiva para poñer en práctica os procesos e actitudes propios da análise sistemática e de indagación científica: identificar e considerar problemas relevantes, formular preguntas, localizar, obter, analizar e representar información... considerar e contrastar solucións... e todo iso, en contextos tan variados como sexa posible. O desenvolvemento desta competencia nesta área leva consigo utilizar nos ámbitos persoal e social diferentes elementos razoamentos matemáticos para dar unha mellor resposta aos contextos cotiáns nos que nos encontremos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polos seres humanos no medio natural e as repercusións para a vida futura.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social sobre a estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

O desenvolvemento da competencia lingüística na área de Ciencias Sociais lévanos a adestrar diferentes destrezas e habilidades que supoñen establecer vínculos e relacións construtivas cos demais e co contorno, e achegarse a novas culturas que adquiren consideración e respecto na medida que se coñecen. Esta competencia está presente na capacidade efectiva de convivir e resolver conflitos.

A utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, de interpretación, de comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento favorecerá un maior desenvolvemento lingüístico no alumnado, apuntando a usar de modo funcional, polo menos unha lingua estranxeira.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Expresar oralmente de xeito ordenado e clara calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital

A competencia dixital desde a área de Ciencias Sociais comportará facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles para avaliar e seleccionar novas fontes de información para comprender a realidade social na que vivimos contribuindo á mellora. Esta competencia axudaranos a transformar a información en coñecemento para aplicalo en distintas situacións e contextos nos que o alumnado se vaia encontrando.

Ao estar inmersos no programa **Edixgal**, esta competencia estará moi presente en todas as áreas curriculares, xa que cada alumno/a ten un portátil de uso persoal para acceder á plataforma EVA e realizar as actividades e tarefas que se lle encomenden.

Na área de Ciencias Sociais adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso da tecnoloxía para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso da tecnoloxía.

Conciencia e expresións culturais

A área de Ciencias Sociais, axudaranos a coñecer o mundo no que vivimos, afondar no coñecemento da nosa sociedade, comprender a realidade histórica e social do noso contorno. Esta competencia implica poñer en xogo habilidades de pensamento diverxente e converxente, comporta reelaborar ideas, sentimentos propios e alleos... para poder comprender e enriquecerse con diferentes realidades e producións de diferentes manifestacións culturais.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e na vida cotiá.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

A área de Ciencias Sociais incide na comprensión da realidade social na que se vive, entre outras. Esta competencia axudaranos a desenvolver a comprensión sobre os trazos da sociedade actual, a súa crecente pluralidade e o seu carácter evolutivo. Desenvólvese tamén en mostrar un sentimento de cidadanía global compatible coa identidade local.

Así mesmo, forman parte desta competencia aquelas habilidades sociais que permiten saber que os conflitos de valores e intereses forman parte da convivencia, resolvelos con actitude construtiva e tomar decisións con autonomía, empregando unha escala de valores construída mediante a reflexión crítica e o diálogo duns patróns culturais básicos, polo que o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación nos pode facilitar o adestramento:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de Dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución española.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Ciencias Sociais axudará a desenvolver o sentido de iniciativa do alumnado a través de fomentar a transformación de ideas en accións, é dicir, propoñerse obxectivos, planificar e levar a cabo proxectos. Isto lévanos a adestrar actitudes positivas cara ao cambio e a innovación; habilidades relacionadas co liderado de proxectos que inclúen visión, espírito de superación, habilidades para o diálogo e cooperación, organización de tarefas...

Neste caso, os descritores a adestrar serían:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Priorizar a consecución de obxectivos grupais a intereses persoais.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou proxectos.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender axúdanos a ser conscientes de como se aprende, de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe. Esta competencia fai necesaria a perseveranza na aprendizaxe, capacidade de autoavaliarse e autorregularse sabendo administrar o esforzo, aprendendo dos erros dun mesmo e dos demais, incidindo en formulacións de metas alcanzables a curto, medio e longo prazo elevando de forma progresiva e realista os obxectivos de aprendizaxe.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serían:

- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

LINGUA CASTELÁ

En el área de Lengua Castellana y Literatura incidiremos en el entrenamiento de todas las competencias de manera sistemática haciendo hincapié en los descriptores más afines al área.

Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología

El desarrollo de esta competencia en esta área curricular nos permite utilizar, interpretar y expresar con claridad situaciones cotidianas que contengan elementos matemáticos. Asimismo, ofrece la posibilidad real de utilizar la actividad matemática en contextos variados para poder desarrollar así la utilización del lenguaje como instrumento para poder comunicarse y expresarse a diferentes niveles.

Los descriptores que trabajaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar con el entorno natural de manera respetuosa.
- Comprometerse con el uso responsable de los recursos naturales para promover un desarrollo sostenible.
- Tomar conciencia de los cambios producidos por el hombre en el entorno natural y las repercusiones para la vida futura.
- Desarrollar y promover hábitos de vida saludable en cuanto a la alimentación y el ejercicio físico.
- Generar criterios personales acerca de la visión social sobre la estética del cuerpo humano frente a su cuidado saludable.

- Reconocer la importancia de la ciencia en nuestra vida cotidiana.
- Identificar y manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos geométricos...) en situaciones cotidianas.
- Aplicar las estrategias de resolución de problemas a cualquier situación problemática.

Comunicación lingüística

La expresión oral y la expresión escrita requieren un entrenamiento en cada una de las áreas. De forma sistemática procuraremos entrenar al menos un descriptor en cada una de las unidades didácticas.

Debido al carácter del área, trataremos de que adquieran las destrezas comunicativas en el uso de la lengua. Será una prioridad dotar al alumnado de estrategias que favorezcan un correcto aprendizaje y que le asegure un manejo efectivo en las situaciones cotidianas y en diferentes contextos en los que se encuentre.

Los descriptores que utilizaremos serán:

- Comprender el sentido de los textos escritos.
- Captar el sentido de las expresiones orales: órdenes, explicaciones, indicaciones, relatos...
- Disfrutar con la lectura.
- Expresar oralmente de manera ordenada y clara cualquier tipo de información.
- Utilizar el conocimiento de las estructuras lingüísticas, normas ortográficas y gramaticales para elaborar textos escritos.
- Componer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respetar las normas de comunicación en cualquier contexto: turno de palabra, escucha atenta al interlocutor...
- Manejar elementos de comunicación no verbal, o en diferentes registros en las diversas situaciones comunicativas.
- Producir textos escritos de diversa complejidad para su uso en situaciones cotidianas o de asignaturas diversas.

Competencia digital

Ser competente en la utilización de las tecnologías de la información y la comunicación como instrumento de trabajo intelectual incluye utilizarlas en su doble función de transmisoras y generadoras de información y conocimiento. Desde esta área se hace necesario el manejo de herramientas digitales para la adquisición de información transformándola en conocimiento.

En el área de Lengua Castellana y Literatura entrenaremos los siguientes descriptores:

- Emplear distintas fuentes para la búsqueda de información.
- Seleccionar el uso de las distintas fuentes según su fiabilidad.
- Elaborar información propia derivada de información obtenida a través de medios tecnológicos.
- Utilizar los distintos canales de comunicación audiovisual para transmitir informaciones diversas.
- Comprender los mensajes elaborados en códigos diversos.
- Manejar herramientas digitales para la construcción de conocimiento.
- Actualizar el uso de las nuevas tecnologías para mejorar el trabajo y facilitar la vida diaria.
- Aplicar criterios éticos en el uso de las tecnologías.

Conciencia y expresiones culturales

A través de la lengua, podemos conocer el mundo en el que vivimos, el entorno que nos rodea y sus cambios, por lo que esta competencia nos puede dar una visión diferente desde la perspectiva de las diferentes manifestaciones culturales y la forma de expresión artística.

Los descriptores que entrenaremos en esta competencia son:

- Mostrar respeto hacia las obras más importantes del patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar la interculturalidad como una fuente de riqueza personal y cultural.
- Expresar sentimientos y emociones desde códigos artísticos.
- Apreciar la belleza de las expresiones artísticas y en lo cotidiano.
- Elaborar trabajos y presentaciones con sentido estético.

Competencias sociales y cívicas

El área de Lengua Castellana y Literatura nos pide desarrollar una serie de actitudes y valores que nos van a llevar a saber desenvolvernos en la sociedad en la que vivimos. Los indicadores de esta competencia pueden facilitar el entrenamiento de cada uno de los descriptores que enunciamos a continuación:

- Conocer y aplicar derechos y deberes de la convivencia ciudadana en el contexto de la escuela.

- Identificar las implicaciones que tiene vivir en un estado social y democrático de derecho refrendado por una norma suprema llamada Constitución Española.
- Desarrollar la capacidad de diálogo con los demás en situaciones de convivencia y trabajo y para la resolución de conflictos.
- Mostrar disponibilidad para la participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Reconocer la riqueza en la diversidad de opiniones e ideas.
- Aprender a comportarse desde el conocimiento de los distintos valores.
- Concebir una escala de valores propia y actuar conforme a ella.
- Evidenciar preocupación por los más desfavorecidos y respeto a los distintos ritmos y potencialidades.
- Involucrarse o promover acciones con un fin social.

Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor

El área de Lengua Castellana y Literatura exige un proceso de enseñanza-aprendizaje activo. El enfoque comunicativo radica en la necesidad de utilizar la lengua. Será necesario iniciar al alumnado en el entrenamiento de diferentes habilidades de emprendimiento como una forma de consolidar las distintas herramientas para comunicarse.

En este caso, los descriptores a entrenar serían:

- Asumir las responsabilidades encomendadas y dar cuenta de ellas.
- Dirimir la necesidad de ayuda en función de la dificultad de la tarea.
- Gestionar el trabajo del grupo coordinando tareas y tiempos.
- Contagiar entusiasmo por la tarea y confianza en las posibilidades de alcanzar objetivos.
- Priorizar la consecución de objetivos grupales a intereses personales.
- Encontrar posibilidades en el entorno que otros no ven.
- Asumir riesgos en el desarrollo de las tareas o proyectos.
- Actuar con responsabilidad social y sentido ético en el trabajo.

Aprender a aprender

La competencia de aprender a aprender supone disponer de habilidades para iniciarse en el aprendizaje y ser capaz de continuar aprendiendo de manera cada vez más eficaz y autónoma de acuerdo a aquello que nos planteamos. En esta área se ve la necesidad de trabajar de forma explícita la confianza en uno mismo para poder trabajar con los otros y el gusto por aprender.

Los descriptores que utilizaremos para entrenar esta competencia serían:

- Identificar potencialidades personales como aprendiz: estilos de aprendizaje, inteligencias múltiples, funciones ejecutivas...
- Desarrollar las distintas inteligencias múltiples.
- Planificar recursos necesarios y pasos a realizar en el proceso de aprendizaje.
- Aplicar estrategias para la mejora del pensamiento creativo, crítico, emocional, interdependiente...
- Desarrollar estrategias que favorezcan la comprensión rigurosa de los contenidos.
- Seguir los pasos establecidos y tomar decisiones sobre los pasos siguientes en función de los resultados intermedios.
- Evaluar la consecución de objetivos de aprendizaje.

LINGUA GALEGA

Na área de Lingua Galega e Literatura incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade situacións cotiás contendo elementos matemáticos. Así mesmo, ofrece a posibilidade real de utilizar a actividade matemática en contextos variados para poder desenvolver así a utilización da linguaxe como instrumento para poder comunicarse e expresarse a diferentes niveis.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no contorno natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.

- Xerar criterios persoais acerca da visión social sobre a estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
- Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.

Comunicación lingüística

A expresión oral e a expresión escrita requiren dun adestramento en cada unha das áreas. De forma sistemática procuraremos adestrar polo menos un descriptor en cada unha das unidades didácticas.

Debido ao carácter da área, trataremos de que adquiran as destrezas comunicativas no uso da lingua. Será unha prioridade dotar o alumnado de estratexias que favorezan unha correcta aprendizaxe e que lle aseguren un manexo efectivo nas situacións cotiás e en diferentes contextos nos que se encontre.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos...
- Gozar coa lectura.
- Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital

Ser competente na utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como instrumento de traballo intelectual inclúe utilizalas na súa

dobre función de transmisoras e xeradoras de información e coñecemento. Dende esta área faise necesario o manexo de ferramentas dixitais para a adquisición de información transformándoa en coñecemento.

Ao estar inmersos no programa **Edixgal**, esta competencia estará moi presente en todas as áreas curriculares, xa que cada alumno/a ten un portátil de uso persoal para acceder á plataforma EVA e realizar as actividades e tarefas que se lle encomenden.

Na área de Lingua Galega e Literatura adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

A través da lingua, podemos coñecer o mundo no que vivimos, o ámbito que nos rodea e os seus cambios, polo que esta competencia nos pode dar unha visión diferente dende a perspectiva das diferentes manifestacións culturais e a forma de expresión artística.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións dende códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e no cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

A área de Lingua Galega e Literatura pídenos desenvolver unha serie de actitudes e valores que nos van levar a saber desenvolvernos na sociedade na que vivimos. Os indicadores desta competencia poden facilitar o adestramento de cada un dos descritores que enunciámos a continuación:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse dende o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Lingua Galega e Literatura esixe un proceso de ensino-aprendizaxe activo. O enfoque comunicativo radica na necesidade de utilizar a lingua. Será necesario iniciar o alumnado en adestrar diferentes habilidades de emprendemento como unha forma de consolidar as diferentes ferramentas para comunicarse.

Neste caso, os descritores que cómpre adestrar son:

- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.
- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.
- Priorizar a consecución de obxectivos grupais a intereses persoais.
- Encontrar posibilidades no ámbito que outros non ven.

- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou proxectos.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo a aquilo que nos formulamos. Nesta área vese a necesidade de traballar de forma explícita a confianza nun mesmo para poder traballar cos outros e o gusto por aprender.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia son:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver as distintas intelixencias múltiples.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

MATEMÁTICAS

En el área de Matemáticas incidiremos en el entrenamiento de todas las competencias de manera sistemática haciendo hincapié en los descriptores más afines al área.

Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología

Los objetivos curriculares del área así como criterios de evaluación y estándares de aprendizaje cubren los aspectos básicos de esta competencia en el uso de elementos matemáticos y resolución de problemas así como de comprensión y aplicación de los métodos científicos. Asimismo, añadiremos algunos aspectos más que los complementen, como puede ser el cuidado del medio ambiente para entrenar la buena

gestión de recursos materiales o hábitos saludables desde el centro de interés planteado en las unidades.

Los descriptores que trabajaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar con el entorno natural de manera respetuosa.
- Tomar conciencia de los cambios producidos por el hombre en el entorno natural y las repercusiones para la vida futura.
- Desarrollar y promover hábitos de vida saludable en cuanto a la alimentación y el ejercicio físico.
- Reconocer la importancia de la ciencia en nuestra vida cotidiana.
- Manejar el lenguaje matemático con precisión en cualquier contexto.
- Identificar y manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos geométricos...).
- Aplicar los conocimientos matemáticos para la resolución de situaciones problemáticas en contextos reales y en cualquier asignatura.
- Realizar argumentaciones en cualquier contexto con esquemas lógico-matemáticos.

Comunicación lingüística

La comprensión escrita así como la expresión oral y escrita deben ser entrenadas desde todas las áreas, pues son parte de lo que se han denominado aspectos competenciales transversales. Para ello, en cada unidad didáctica, entrenaremos al menos un descriptor de cada uno de estos indicadores.

La comprensión es vital para el desarrollo de cualquier área y en concreto para desarrollar la comprensión de los enunciados de los problemas. Por este motivo deberíamos entrenarlo de manera explícita y sistemática a lo largo de todas las unidades.

Los descriptores que priorizaremos serán:

- Comprender el sentido de los textos escritos.
- Captar el sentido de las expresiones orales: órdenes, explicaciones, indicaciones, relatos...
- Expresar oralmente, de manera ordenada y clara, cualquier tipo de información.
- Utilizar el conocimiento de las estructuras lingüísticas, normas ortográficas y gramaticales para elaborar textos escritos.
- Respetar las normas de comunicación en cualquier contexto: turno de palabra, escucha atenta al interlocutor...
- Manejar elementos de comunicación no verbal, o en diferentes registros, en las diversas situaciones comunicativas.

Competencia digital

En el decreto del currículo del Ministerio de Educación queda clara la necesidad de trabajar de manera transversal en todas las áreas las tecnologías de la información y de la comunicación audiovisual. Es evidente la importancia de las herramientas digitales para la adquisición de conocimiento en todas las materias y edades. Para ello, en el área de Matemáticas, trabajaremos los siguientes descriptores de la competencia:

- Emplear distintas fuentes para la búsqueda de información.
- Elaborar información propia derivada de información obtenida a través de medios tecnológicos.
- Manejar herramientas digitales para la construcción de conocimiento.
- Actualizar el uso de las nuevas tecnologías para mejorar el trabajo y facilitar la vida diaria.
- Aplicar criterios éticos en el uso de las tecnologías.

Conciencia y expresiones culturales

Desde el área de Matemáticas podemos contribuir al entrenamiento de esta competencia desde la interculturalidad y respeto por creencias y pensamientos diferentes y la expresión artística con sentido estético en la realización de trabajos.

Tomamos como referencia los siguientes descriptores:

- Mostrar respeto hacia las obras más importantes del patrimonio cultural a nivel mundial.
- Apreciar la belleza de las expresiones artísticas y en lo cotidiano.
- Elaborar trabajos y presentaciones con sentido estético.

Competencias sociales y cívicas

Las competencias sociales y cívicas encierran la comprensión y la aplicación de derechos y deberes de los ciudadanos en un Estado democrático. Trabajar con los compañeros, convivir, compartir conocimiento, participar en la gestión del grupo, proponer, colaborar... son aspectos de esta competencia que podemos entrenar desde el área. Para ello pondremos el acento en los siguientes descriptores:

- Desarrollar capacidad de diálogo con los demás en situaciones de convivencia y trabajo y para la resolución de conflictos.
- Mostrar disponibilidad para la participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Reconocer riqueza en la diversidad de opiniones e ideas.
- Concebir una escala de valores propia y actuar conforme a ella.
- Aprender a comportarse desde el conocimiento de los distintos valores.
- Evidenciar preocupación por los más desfavorecidos y respeto a los distintos ritmos y potencialidades.

Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor

Desarrollar la autonomía personal, el liderazgo en la gestión de grupos de trabajo y estimular la creatividad son aspectos fácilmente abordables desde cualquier área en el trabajo diario y mediante la propuesta de trabajo en grupos colaborativos. Además, podemos promover el entrenamiento de habilidades propiamente emprendedoras en el diseño de tareas que permitan la gestión de recursos materiales y personales.

Los descriptores sobre los que trabajaremos son:

- Asumir las responsabilidades encomendadas y dar cuenta de ellas.
- Ser constante en el trabajo, superando las dificultades.
- Gestionar el trabajo del grupo, coordinando tareas y tiempos.
- Contagiar entusiasmo por la tarea y confianza en las posibilidades de alcanzar objetivos.
- Priorizar la consecución de objetivos grupales a intereses personales.
- Mostrar iniciativa personal para iniciar o promover acciones nuevas.
- Actuar con responsabilidad social y sentido ético en el trabajo.

Aprender a aprender

La competencia aprender a aprender toma especial relevancia en un área cuya finalidad última es generar procesos de pensamiento eficaces para resolución de problemas. Por este motivo, la trabajaremos de manera especialmente intensa, dado que está incrustada en su razón de ser. Además, una de las mayores dificultades que encontramos en el aprendizaje de esta asignatura es la poca conciencia sobre el aprendizaje y

poca confianza en las capacidades personales para enfrentarla. Por ello, la reflexión sobre los procesos de aprendizaje y la consecución de objetivos es especialmente relevante.

- Desarrollar las distintas inteligencias múltiples.
- Gestionar los recursos y las motivaciones personales en favor del aprendizaje.
- Generar estrategias para aprender en distintos contextos de aprendizaje.
- Desarrollar estrategias que favorezcan la comprensión rigurosa de los contenidos.
- Seguir los pasos establecidos y tomar decisiones sobre los pasos siguientes en función de los resultados intermedios.
- Evaluar la consecución de objetivos de aprendizaje.
- Tomar conciencia de los procesos de aprendizaje

ÁREA DE MATEMÁTICAS

Contidos	Critérios de Avaliación	Estándares de Aprendizaxe.	Competencias Clave	T.	Procedementos
B1.1. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais	B1.1. Describir e analizar situacións de cambio para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións.	MTB1.1.1. Realiza predicións sobre os resultados esperados, utilizando os patróns e leis encontrados, analizando a súa idoneidade e os erros que se producen.	CMCT CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Ct Tav Ri
	B1.2. Realizar e presentar informes sinxelos sobre o desenvolvemento, resultados e conclusións obtidas no proceso de investigación.	MTB1.2.1. Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado, expoñendo as fases do mesmo, valorando os resultados e as conclusións obtidas.	CMCT CCL CAA CSIEE CD	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Ct Tav Ri
B1.2. Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas.	B1.3. Planificar e controlar as fases do método de traballo científico en situacións apropiadas ao seu nivel.	MTB1.3.1. Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións a resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.	CMCT CAA CSIEE	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Ri Po-e

B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico.	B1.4. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático.	MTB1.4.1. Propón a resolución de retos e problemas coa precisión, co esmero e co interese apropiado ao nivel educativo e a dificultade da situación.	CMCT CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Ct Tav Po-e
		MTB1.4.2. Desenvolve e aplica estratexias de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos.	CMCT CCL CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Ct Tav Po-e
B1.4. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados.	B1.5. Superar bloqueos e inseguridades ante resolución de situacións descoñecidas.	MTB1.5.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolto, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares.	CMCT CSIEE CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB1.5.2. Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas, conxecturas e construír e defender argumentos.	CMCT CD CAA CSIEE	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Tav

B1.5. Integración nas tecnoloxías da información e a comunicación no proceso de aprendizaxe.	B1.6. Seleccionar e utilizar as ferramentas tecnolóxicas e estratexias para o cálculo para coñecer os principios matemáticos e resolver problemas.	MTB1.6.1. Realiza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica axeitada e compartindo cos seus compañeiros.	CSIEE	1^a 2^a 3^a	Ri Tv-c
B2.1. Números enteiros, decimais e fraccións. B2.2. A numeración romana.	B2.1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas).	MTB2.1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.	CMCT CCEC	1^a	Td Tav Po-e
B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. B2.4. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras. B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración		MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.	CMCT CAA CCL	1^a 2^a	Td Tav Po-e

decimal: unidades, decenas, centenas etc. B2.6. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. B2.7. O número decimal: décimas, centésimas e milésimas. B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. B2.9. Os números decimais: valor de posición.					

B2.11. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo.					
B2.10. Números positivos e negativos. B2.11. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo. B2.12. Concepto de fracción como relación entre as partes o todo. B2.13. Redondeo de números decimais ás décima, centésima ou milésima máis próxima. B2.14. Redondeo de números naturais ás decenas, centenas e millares.	B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá.	MTB2.2.1. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.	CMCT CAA CCL	1^a 2^a	Td Tav Po-e
		MTB2.2.2. Utiliza os números negativos en contextos reais.	CMCT	1^a 2^a	Td Tav Po-e

B2.15. Fraccións equivalentes, redución de dúas ou máis fraccións a común denominador. B2.16. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións.	B2.3. Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas.	MTB2.3.1. Reduce dúas ou máis fraccións a común denominador e calcula fraccións equivalentes.	CMCT	2ª	Td Tav Po-e
		MTB2.3.2. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima.	CMCT	2ª	Td Tav Po-e
		MTB2.3.3. Ordena fraccións aplicando á relación entre fracción e número decimal.	CMCT	2ª	Td Tav Po-e
B2.17. Divisibilidade: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. Criterios de divisibilidade.	B2.4. Utilizar as propiedades das operacións, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se usan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación e calculadora).	MTB2.4.1. Coñece e aplica os criterios de divisibilidade por 2, 3, 5, 9 e 10.	CMCT	1ª	Td Tav Po-e
B2.18. Estimación de resultados. B2.19. Comprobación de resultados	B2.5. Utilizar os números enteiros, decimais, fraccionarios e as porcentaxes sinxelas para interpretar e intercambiar información en contextos da vida	MTB2.5.1. Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións.	CMCT	1ª 2ª 3ª	Td Tav Po-e
		MTB2.5.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles,	CMCT	1ª 2ª 3ª	Td Tav Po-e

mediante estratexias aritméticas.	cotiá.	identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e resolución de problemas.			
B2.20. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais.		MTB2.5.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.	CMCT	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e
B2.21 Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división.	B2.6. Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado	MTB2.6.1. Calcula cadrados, cubos e potencias de base 10.	CMCT	1 ^a	Td Tav Po-e
B2.22. Potencia como produto de factores iguais. Cadrados e cubos. Potencias de base 10.		MTB2.6.2. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.	CMCT	2 ^a	Td Tav Po-e
B2.23. Identificación e uso dos termos propios da división.		MTB2.6.3. Realiza operacións con números decimais.	CMCT	2 ^a	Td Tav Po-e
B2.24. Operacións		MTB2.6.4. Aplica a xerarquía das operacións e os usos da paréntese.	CMCT CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e

con fraccións. B2.25. Operacións con números decimais. B2.26. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división.					
B2.27. Porcentaxes e proporcionalidade. B2.28. Expresión das partes utilizando porcentaxes. B2.29. Correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes. B2.30. Aumentos e diminucións porcentuais. B2.31.	B2.7. Iniciarse no uso das porcentaxes e a proporcionalidade directa para interpretar e intercambiar información e resolver problemas en contextos da vida cotiá.	MTB2.7.1. Calcula e utiliza as porcentaxes dunha cantidade para expresar partes.	CMCT	3^a	Td Tav Po-e
		MTB2.7.2. Establece a correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes.	CMCT	2^a	Td Tav Po-e
		MTB2.7.3. Calcula aumentos e diminucións porcentuais.	CMCT	2^a	Td Tav Po-e
		MTB2.7.4. Usa a regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade, para resolver problemas da vida diaria.	CMCT CAA	2^a	Td Tav Po-e
		MTB2.7.5. Resolve problemas da vida cotiá utilizando porcentaxes e regra de	CMCT CCL CAA	2^a	Td Tav Po-e

Proporcionalidade directa. B2.32. A regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade. B2.33. Resolución de problemas da vida cotiá.		tres en situacións de proporcionalidade directa, explicando oralmente e por escrito o significado dos datos, a situación formulada, o proceso seguido e as solucións obtidas.			
B2.34. Automatización de algoritmos. B2.35. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. B2.36. Descomposición de números naturais atendendo o valor de posición das	B2.8. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.	MTB2.8.1. Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números (naturais, enteiros, decimais e fraccións).	CMCT CAA	1^a 2^a	Td Tav Po-e
		MTB2.8.2. Descompón de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa, números menores de un millón, atendendo o valor de posición das súas cifras.	CMCT	1^a	Td Tav Po-e
		MTB2.8.8. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100.	CMCT	1^a	Td Tav Po-e

súas cifras. B2.37. Construción de series ascendentes e descendentes. B2.38. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. B2.39. Obtención de todos os divisores de calquera número menor de 100. B2.40. Descomposición de números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras. B2.41. Cálculo de tantos por cen en situacións reais. B2.42. Elaboración e uso de estratexias	MTB2.8.9. Calcula o mcm e o mcd .	CMCT	1 ^a	Td Tav Po-e
	MTB2.8.10. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras.	CMCT	2 ^a	Td Tav Po-e
	MTB2.8.11. Calcula tantos por cen en situacións reais.	CMCT	2 ^a	Td Tav Po-e
	MTB2.8.12. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental.	CMCT CAA	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e

de cálculo mental. B2.43. Utilización da calculadora.					
B2.44. Resolución de problemas da vida cotiá.	B2.9. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB2.9.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia do seu uso.	CMCT CAA CCL CSIEE	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB2.9.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.	CMCT CAA CCL CSIEE	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e

B3.1. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. B3.2. Realización de medicións. B3.3. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida.	B3.1. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables.	MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos coñecidos elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.	CMCT CCL CAA	3ª	Td Tav Po-e
B3.4. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. B3.5. Desenvolvemento de estratexias para	B3.2. Operar con diferentes medidas	MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.	CMCT	3ª	Td Tav Po-e
B3.5. Desenvolvemento de estratexias para		MTB3.2.2. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade ou	CMCT	3ª	Td Tav

medir figuras de maneira exacta e aproximada. B3.6. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición. B3.7. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume.		masa dada en forma complexa e viceversa.			Po-e
B3.8. Explicación oral e escrita do proceso seguido e da estratexia utilizada en calquera dos procedementos empregados. B3.9. Equivalencias entre as medidas de capacidade e volume.	B3.4. Utilizar as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados en unidades de medida máis axeitadas, explicando oralmente e por escrito o proceso seguido e aplicándoo á resolución de problemas.	MTB3.4.1. Coñece e utiliza as equivalencias entre as medidas de capacidade e volume.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB3.4.2. Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas en todos os procedementos realizados.	CCL CAA	3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB3.4.3. Resolve problemas utilizando as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os	CMCT CCL CAA	3 ^a	Td Tav Po-e

		resultados nas unidades de medida máis axeitadas, explicando oralmente e por escrito o proceso seguido.			
B3.10. O sistema sesaxesimal. B3.11. O ángulo como unidade de medida dun ángulo. Medida de ángulos.	B3.5. Coñecer o sistema sesaxesimal para realizar cálculos con medidas angulares.	MTB3.5.1. Resolve problemas realizando cálculos con medidas angulares.	CMCT CAA	3 ^a	Td Tav Po-e
B3.12. Resolución de problemas de medida.	B3.6. Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB3.6.1. Reflexiona sobre o proceso seguido na resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.	CMCT CAA CSIEE	1 ^a 2 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e
B4.1. Posicións relativas de rectas e circunferencias. B4.2. Ángulos en distintas posicións: consecutivos,	B4.1. Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá.	MTB4.1.1. Identifica e representa posicións relativas de rectas e circunferencias. MTB4.1.2. Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo	CMCT CMCT	3 ^a 3 ^a	Td Tav Po-e Td Tav Po-e

adxacentes, opostos polo vértice...		vértice...			
B4.3. Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos.		MTB4.1.3. Describe posicións e movementos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, xiros...	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.4. A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas.		MTB4.1.4. Realiza escalas e gráficas sinxelas, para facer representacións elementais no espazo.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB4.1.5. Identifica en situacións moi sinxelas a simetría do tipo axial e especular.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.5. Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relación e clasificación.	B4.2 Coñecer as figuras planas; cadrado, rectángulo, romboide, triángulo, trapecio e rombo.	MTB4.2.1. Clasifica triángulos atendendo aos seus lados e aos seus ángulos, identificando as relacións entre os seus lados e entre ángulos.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.6. Clasificación de triángulos atendendo os seus lados e os seus ángulos.		MTB4.2.2. Utiliza instrumentos de debuxo e ferramentas tecnolóxicas para a construción e exploración de formas xeométricas.	CMCT CD	3 ^a	Td Tav Po-e

	B4.3. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas.	MTB4.3.1. Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB4.3.2. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.	CMCT CAA	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.7. Clasificación de cuadriláteros atendendo o paralelismo dos seus lados. Clasificación dos paralelepípedos.	B4.4. Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas.	MTB4.4.1. Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.8. Concavidade e convexidade de figuras planas.		MTB4.4.2. Calcula perímetro e área da circunferencia e do círculo.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B4.9. A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.					

B4.10. Interpretación de representações espaciais en obxectos ou situacións da vida cotiá.	B4.5. Interpretar representações espaciais realizadas a partir de sistemas de referencia e de obxectos ou situacións familiares.	MTB4.5.1. Comprende e describe situacións da vida cotiá, e interpreta e elabora representações espaciais (planos, esbozos de itinerarios, maquetas,...), utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, escala, simetría, perímetro e superficie).	CMCT CAA	3^a	Td Tav Po-e
B4.11. Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá.	B4.6. Identificar, resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB4.6.1 Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.	CMCT CAA CCL CSIEE	3^a	Td Tav Po-e
		MTB4.6.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo.	CMCT CAA	1^a 2^a 3^a	Td Tav Po-e

B5.1. Recollida e clasificación de datos cualitativos e cuantitativos.	B5.1. Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxelos de representación gráfica: táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineais... comunicando a información.	MTB5.1.1. Identifica datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares.	CMCT CAA	3^a	Td Tav Po-e
B5.2. Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas.	B5.2. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao contorno inmediato.	MTB5.2.1. Recolle e clasifica datos cualitativos e cuantitativos de situacións do seu contorno, utilizándoos para construír táboas de frecuencias absolutas e relativas.	CMCT CAA	3^a	
B5.3. Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango.		MTB5.2.2. Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango.	CMCT CAA	3^a	Td Tav Po-e
B5.4. Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, poligonais e sectoriais.		MTB5.2.3. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas.	CMCT CAA	3^a	Td Tav Po-e
B5.5. Análise crítica das informacións		MTB5.2.4. Realiza análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas	CMCT CAA	3^a	Td Tav Po-e

que se presentan mediante gráficas estadísticas.					
B5.6. Carácter aleatorio dalgunhas experiencias	B5.3. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar o dito resultado.	MTB5.3.1. Identifica situacións de carácter aleatorio.	CMCT	3 ^a	Td Tav Po-e
B5.7. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso.	B5.5. Identificar e resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas.	MTB5.5.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias destas e a conveniencia da súa utilización.	CMCT CAA CCL CSIEE	3 ^a	Td Tav Po-e
		MTB5.5.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e	CMCT CAA CCL CSIEE	3 ^a	Td Tav Ct

		propoñendo outras formas de resolvelo.			

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	
MTB1.1.	Fai un traballo de investigación aplicando os coñecementos adquiridos seguindo a estratexia máis axeitada. Comprende o proceso a seguir para levar a cabo un traballo de investigación.
MTB1.2.	Elabora e presenta un pequeno informe sobre o traballo levado a cabo.
MTB1.3.1.	Esfórzase por practica e exercitar a resolución dun problema empregando diferentes estratexias.
MTB1.4.1.	Esfórzase en practicar a resolución de problemas tratando de atopar todas as posibles solucións con orde e rigor tratando de superar os atrancos que poidan xurdir.
MTB1.4.2.	Esfórzase por practicar e exercitar a resolución dun problema empregando diferentes estratexias sendo capaz de desenvolve-las e explicalas todas.
MTB1.5.1.	Comprende o proceso para a resolución dun problema.
MTB1.5.2.	Emprega as novas tecnoloxías para desenvolver o seu traballo diario.
MTB1.6.1.	É capaz de facer un traballo de investigación aplicando os coñecementos adquiridos empregando as ferramentas tecnolóxicas máis axeitadas. Ten a autonomía suficiente para a realización de tarefas empregando as TIC máis axeitadas.
MTB2.1.1.	Escrebe e le cantidades representadas no sistema de numeración romano aplicando as regras do mesmo. É quen de pasar números do sistema decimal ao sistema romano e viceversa. Emprega os números romanos para datar feitos e acontecementos.
MTB2.1.2.	Comprende como se forman os números no sistema decimal de numeración. Coñece as nove primeiras ordes de unidade e aplica as equivalencias entre elas. Le. escribe, descompón, compara, ordea e redondea os números de ata nove cifras. Realiza operacións combinadas aplicando a xerarquía correcta. Coñece a importancia da posición das cifras e da coma. Representa un punto a partir das súas coordenadas.

MTB2.2.1.	Le, escribe, descompón, compara, ordea e redondea os números de ata nove cifras. Diferencia entre números ordinais e cardinais. Recoñece os números enteiros e sabe diferenciar entre números positivos e negativos.
MTB2.2.2.	Identifica situacións da vida diaria nas que se empregan os números enteiros.
MTB2.3.1.	Sabe calcula o m.c.m e reduce fraccións a común denominador. Coñece e aplica os procedementos que permiten comprobar a equivalencia entre dúas fraccións e calcula fraccións equivalentes a unha fracción dada.
MTB2.3.2.	É quen de redondear números decimais á décima, á centésima e á milésima.
MTB2.3.3.	Compara e ordea fraccións.
MTB2.4.1.	Sabe cando un número é divisible por 2,3,4,5,9 e 10. Calcula múltiplos e divisores dun número. Recoñece se un número é múltipli ou divisor doutro. Identifica a diferenza entre números primos e números compostos. Sabe descompoer un número en factores. Sabe calcular o m.c.m e o m.c.d.
MTB2.5.1.	Realiza operacións combinadas aplicando a xerarquía correcta e o uso dos parénteses. Coñece e sabe aplicar as propiedades das diferentes operacións.
MTBT2.5.2.	Recoñece, representa, compara, efectúa operacións e problemas da vida real con números naturais e enteiros.
MTB2.5.3.	É quen de estimar sumas, restas e produtos de números naturais. Emprega diferentes estratexias de cálculo.
MTB2.6.1.	Sabe relacionar unha potencia coa operación que representa e con situacións do seu entorno. Le, escribe e resolve potencias. É quen de comprender a relación entre as potencias de base 10 e a expresión polinómica dun número.
MTB2.6.2.	Calcula sumas, restas e multiplicacións de fraccións co mesmo e con distinto denominador. Sabe multiplicar unha fracción por un número.
MTB2.6.3.	Calcula sumas, restas, multiplicacións e divisións con números decimais.
MTB2.6.4.	Realiza operacións combinadas aplicando a xerarquía correcta e o uso das parénteses.
MTB2.7.1.	Sabe elaborar táboas de proporcionalidades. Le, escribe e calcula porcentaxes.

MTB2.7.2.	Comprende a relación e a correspondencia entre fraccións, decimas e porcentaxes.
MTB2.7.3.	Sabe calcular porcentaxes.
MTB2.7.4.	Emprega a regra de tres directa para resolver problemas da vida cotiá.
MTB2.7.5.	Sabe empregar a regra de tres directa para resolver problemas da vida cotiá.
MTB2.8.1.	Efectúa as catro operacións básicas con números naturais e enteiros. Resolver problemas utilizando diferentes estratexias.
MTB2.8.2.	Sabe descompoñer os números naturais de forma aditiva, de forma aditivo-multiplicativa e segundo o valor de posición das súas cifras. Comprende a relación entre as potencias de base 10 e a expresión polinómica dun número.
MTB2.8.9.	Calcula o m.c.m. e o m.c.d. de dous ou máis números.
MTB2.8.10	Sabe descompoñer os números decimais tendo en conta o valor da posición das súas cifras.
MTB2.8.11.	Sabe aplicar os tantos por cen a situación da vida cotiá.
MTB2.8.12.	Aplica os coñecementos adquiridos ao cálculo mental adquirindo soltura e seguridade nas actividades de cálculo mental. Compara e automatiza estratexias de cálculo mental.
MTB2.9.1.	Resolve problemas representando graficamente o enunciado e aplicando o proceso e a estratexia máis axeitados a cada situación.
MTB2.9.2.	Esfrózase por practicar e exercitar a resolución de problemas empregando diferentes estratexias.
MTB3.1.1.	Realiza medicións na unidade máis axeitada. É quen de estimar lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes.
MTB3.1.2.	Coñece e emprega as unidades de medida de cada magnitude e os instrumentos que se empregan para realizar diferentes medicións.
MTB3.2.1.	Sabe realizar operacións coas diferentes magnitudes empregando as unidades máis axeitadas.
MTB3.2.2.	Aplica as equivalencias, escribe e transforma en forma complexa e incompleta unidades de lonxitude, masa e capacidade.
MTB3.2.3.	Compara e ordeas diferentes medidas dunha mesma magnitude.
MTB3.4.1.	Comprende as equivalencias entre as unidades de capacidade e volume.
MTB3.4.2.	Esfózase por explicar os procesos seguidos e as estratexias usadas.

MTB3.4.3.	Soluciona problemas de diferentes magnitudes empregando as unidades ámis axeitadas en cada caso. Sabe que operacións deben empregarse para pasar dunhas unidades e outras nas diferentes magnitudes.
MTB3.5.1.	Coñece e emprega as unidades de medida dos ángulos. Manexa correctamente as equivalencias entre as unidades do sistema sesaxesimal.
MTB3.6.1.	Identifica situacións da vida real na que empregan as diferentes magnitudes de medida. Esfórzase por resolver problemas empregando diferentes estratexias.
MTB4.1.1.	Coñece as diferentes posicións relativas entre rectas e circunferencias.
MTB4.1.2.	Distingue, clasifica e debuxa ángulos en diferentes posicións. Diferencia e sabe calcular ángulos complementarios e suplementarios.
MTB4.1.3.	Describe posicións e movementos por medio das coordenadas cartesianas.
MTB4.1.4.	Fai representacións sinxelas no espazo empregando gráficas e escalas sinxelas.
MTB4.1.5.	Sabe identificar a simetría de tipo axial e especular en situacións moi sinxelas.
MTB4.2.1.	Distingue, clasifica e debuxa os triángulos seguindo os seus lados e ángulos.
MTB4.2.2.	Coñece e emprega os diferentes tipos de instrumentos para debuxar para figuras xeométricas (escuadra, cartabón, regra, comás...)
MTB4.3.1.	Calcula a área e o perímetro dos triángulos e dos cuadriláteros.
MTB4.3.2.	Identifica situacións da vida cotiá nas que se pode aplicar os conceptos e perímetro e área.
MTB4.4.1.	Distingue e traza a circunferencia, o círculo e os seus elementos.
MTB4.4.2.	Sabe calcular a lonxitude e a área da circunferencia e do círculo coñecendo o seu diámetro ou radio.
MTB4.5.1.	Interpreta representacións espaciais empregando nocións básicas de xeometría.
MTB4.6.1.	Resolve problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá.
MTB4.6.2.	Esfórzase por practicar resolución de problemas empregando diferentes estratexias.
MTB5.1.1.	É quen de recoller e clasificar datos cualitativos e cuantitativos en situacións da vida cotá.
MTB5.2.2.	Sabe calcular a media, a moda, a mediana e o rango dun conxunto de datos.
MTB5.2.3.	Interpreta e realiza gráficos e sinxelos.
MTB5.2.4.	É quen de interpretar de forma simple diferentes tipos de gráficos estadísticos.

MTB5.3.1.	Identificar situacións de carácter aleatorio.
MTB5.4.1.	Recoñece que hai sucesos que poden acontecer de forma aleatorio e que poden darse con diferente probabilidade.
MTB5.5.1.	Identificar e resolve problemas da vida cotiá relacionados coa estadística. Esfórzase por practicar a resolución de problemas empregando diferentes estratexias e probabilidade.
MTB5.5.2.	Esfórzase por practicar a resolución de problemas empregando diferentes estratexias.

ÁREAS DE LINGUA GALEGA E LINGUA CASTELÁ

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de Aprendizaxe.	Competencias Clave	Procedementos	T.
B1.1. Estratexias e normas para o intercambio comunicativo: participación; exposición clara; organización do discurso; escoita; respecto á quenda de palabra; papel de persoa moderadora; entoación adecuada; respecto polos sentimentos, experiencias, ideas, opinións e coñecementos dos e das demais.	B1.1. Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas, respectando as normas da comunicación: quenda de palabra, organizar o discurso, escoitar e incorporar as intervencións dos e das demais.	LCB1.1.1. Emprega a lingua oral e axusta os rexistros lingüísticos segundo o grao de formalidade e a finalidade (académica, social e lúdica).	CCL CAA CSC	Fs Dc	1ª 2ª 3ª
		LCB1.1.2. Transmite as ideas con claridade, coherencia e corrección.	CCL CAA	Td Ct Po-e	1ª 2ª 3ª
		LCB1.1.3. Escoita atentamente as intervencións dos compañeiros e segue as estratexias e normas para o intercambio comunicativo mostrando respecto e consideración polas ideas, sentimentos e emocións dos e das demais.	CCL CAA CSC	Ri	1ª 2ª 3ª
		LCB1.1.4. Aplica as normas sociocomunicativas: escoita atenta, espera de quendas participación respectuosa, adecuación á	CCL CAA CSC	Ri	1ª 2ª 3ª

		intervención da persoa interlocutora, papel de persoa moderadora e certas normas de cortesía.			
B1.2. Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais.	B1.2. Integrar e recoñecer a información verbal e non verbal dos discursos orais.	LCB1.2.1. Emprega conscientemente recursos lingüísticos e non lingüísticos para comunicarse nas interaccións orais	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B1.3. Participación en situacións de comunicación, espontáneas e dirixidas, utilizando un discurso ordenado e coherente.	B1.3. Expresarse de forma oral para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situacións con vocabulario preciso e estrutura coherente.	LCB1.3.1. Exprésase cunha pronunciación e unha dicción correctas: articulación, ritmo, entoación e volume.	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB1.3.2. Expresa as súas propias ideas comprensiblemente, substituíndo elementos básicos do modelo dado.	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB1.3.3. Participa activamente en diversas situacións de comunicación: ● Debates e diálogos. 1 Exposicións orais con e sen axuda das tecnoloxías da información e comunicación.	CCL CD CAA CSC CSIEE	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a

		LCB1.3.4. Participa activamente e de forma construtiva nas tarefas de aula, cooperando en situación de aprendizaxe compartida.	CCL CD CAA CSC CSIEE	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B.1.4. Valoración crítica de mensaxes verbais e non verbais.	B1.4. Analizar e valorar con sentido crítico as mensaxes orais.	LCB1.4.1. Amosa unha actitude de escoita atenta.	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB1.4.2. Comprende a información xeral en textos orais de uso habitual, do ámbito escolar e social.	CCL CAA	Ri Td Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB1.4.3. Interpreta o sentido dos elementos básicos do texto necesarios para a comprensión global (léxico, locucións).	CCL CAA		1 ^a 2 ^a 3 ^a
B1.5. Valoración dos contidos transmitidos polo texto. Dedución das palabras polo contexto. Ampliación do vocabulario. Creación de redes	B1.5. Facer hipóteses sobre o significado de palabras a partir do seu contexto de uso	LCB1.5.1. Utiliza o vocabulario axeitado á súa idade nas expresións axeitadas para as diferentes funcións da linguaxe.	CCL	Ri Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB1.5.3. Diferenza polo contexto o significado de correspondencias	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a

semánticas sinxelas.		fonema- grafía idénticas (palabras homófonas, homónimas, parónimas, polisémicas).			3ª
B1.6. Comprensión de textos orais segundo a súa tipoloxía. Ideas principais e secundarias. Ampliación do vocabulario. Redes semánticas.	B1.6. Comprender o sentido global dos textos orais, recoñecendo as ideas principais e secundarias e identificar ideas ou valores non explícitos.	LCB1.6.1. Identifica o tema do texto.	CCL	Td Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB1.6.2. Identifica as ideas principais dun texto.	CCL CAA	Td Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB1.6.3. Resume un texto distinguindo ideas principais e secundarias.	CCL CAA CCEC	Td Po-e Ct	1ª 2ª 3ª

B1.7. Audición e reprodución de textos adecuados ao nivel que estimulen o seu interese. B1.8. Dramatizacións de textos literarios adaptados á idade e de producións propias.	B1.7. Memorizar e reproducir textos axeitados aos seus gustos e intereses, utilizando con corrección e creatividade as distintas estratexias de comunicación oral.	LCB1.7.1. Reproduce de memoria breves textos literarios ou non literarios axeitados aos seus gustos e intereses, utilizando con corrección e creatividade as distintas estratexias de comunicación oral.	CCL CAA CCEC	Ri	1ª 2ª 3ª
B1.9. Identificación da finalidade comunicativa de textos de diferentes tipoloxías: atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención	B1.8. Comprender textos orais segundo a súa tipoloxía: atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos).	LCB1.8.1. Sigue instrucións dadas para levar a cabo actividades diversas.	CCL CAA	Ri Ct Tv-c	1ª 2ª 3ª
		LCB1.8.2. Responde de forma correcta a preguntas correspondentes á comprensión literal, interpretativa e crítica do texto, e infire o sentido de elementos non explícitos nos textos orais.	CCL CAA	Ri	1ª 2ª 3ª
		LCB1.8.3. Utiliza a información recollida para levar a cabo diversas	CCL CD	Ri Ct	1ª 2ª

comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos) Ideas principais e secundarias. Ampliación do vocabulario. Redes semánticas.		actividades en situacións de aprendizaxe individual ou colectiva.	CAA CSC CSIEE	Tv-c	3ª
B1.10. Expresión e produción de textos orais segundo a súa tipoloxía: narrativos, descritivos argumentativos, expositivos, instrutivos, informativos e persuasivos.	B1.9. Producir textos orais breves e sinxelos dos xéneros máis habituais imitando modelos.	LCB1.9.1. Reproduce comprensiblemente textos orais breves e sinxelos imitando modelos e axustándose á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos).	CCL	Ri	1ª 2ª 3ª
		LCB1.9.2. Recordar algunhas ideas básicas despois de escoitar un texto e exprésalas oralmente en resposta a preguntas directas.	CCL CAA	Ri	1ª 2ª 3ª

		LCB1.9.3. Organiza e planifica o discurso axeitándose á situación de comunicación e aos diferentes modos discursivos (narrar, describir, informarse e dialogar) empregando os recursos lingüísticos pertinentes.	CCL CAA CSIEE	Ri	1ª 2ª 3ª
B1.11. Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, preguntar. Participación en enquisas e entrevistas. Comentario oral e xuízo persoal.	B1.10. Utilizar de xeito efectivo a linguaxe oral: escoitar activamente, recoller datos, preguntar e repreguntar, participar nas enquisas e entrevistas e expresar oralmente con claridade o propio xuízo persoal, de acordo coa súa idade.	LCB1.11.1. Resume entrevistas, noticias e debates infantís... procedentes da radio, televisión e da internet.	CCL CD CAA CSC	Ri Tc Po-e	1ª 2ª 3ª
	B1.11. Valorar os medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e experiencias de outras persoas.	LCB1.11.2. Transforma en noticias feitos cotiáns próximos á súa realidade, axustándose á estrutura e linguaxe propios do xénero e imitando modelos.	CCL CSC	Ct Po-e T-av	1ª
		LCB1.11.3. Realiza entrevistas e reportaxes sobre temas do seu	CCL CAA	Ct Po-e	1ª

		interese, seguindo modelos.	CSIEE	T-av	
		LCB1.11.4. Prepara, seguindo modelos, reportaxes sobre temas de seu interese.	CCL CAA CSIEE	Tv-c Ri	1ª
B2.1. Consolidación do sistema de lecto-escritura. B2.2. Lectura en voz alta de distintos tipos de texto.	B2.1. Ler en voz alta diferentes textos, con fluidez e entoación adecuada.	LCB2.1.1. Le en voz alta, con precisión, diferentes tipos de textos apropiados á súa idade con velocidade, fluidez e entoación adecuada.	CCL	Ri	1ª 2ª 3ª
		LCB2.1.2. Descodifica con precisión e rapidez todo tipo de palabras.	CCL	Ri	1ª 2ª 3ª
B2.3. Comprensión de textos, en voz alta e en silencio, segundo o seu tipoloxía. B2.4. Audición de diferentes tipos de textos.	B2.2. Comprender distintos tipos de textos adaptados á idade e utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e fixar a ortografía correcta.	LCB2.2.1. Entende a mensaxe de xeito global e identifica as ideas principais e as secundarias dos textos de diferente tipoloxía, do ámbito escolar e social, a partir da lectura dun texto en voz alta.	CCL CAA	Ri Ct Po-e	1ª 2ª 3ª
		LCB2.2.2. Comprende, con certo grado de detalle, diferentes tipos de textos atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados,	CCL CAA	Po-e Ct T-av	1ª 2ª 3ª

		expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos).			
B2.5. Lectura, en silencio, comprensión de distintos tipos de texto.	B2.3. Ler en silencio diferentes textos valorando o progreso na velocidade e a comprensión.	LCB2.3.1. Le en silencio coa velocidade adecuada textos de diferente complexidade.	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.3.2. Realiza lecturas en silencio resumindo con brevidade os textos lidos.	CCL	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B2.6. Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto.	B2.4. Resumir un texto lido reflectindo a estrutura e destacando as ideas principais e secundarias nos distintos tipos de textos.	CB2.4.1. Capta o propósito de diferentes tipoloxía textuais. Identifica as partes da súa estrutura organizativa, analiza a súa progresión temática.	CCL CAA	Ri Ct Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.4.2. Elabora resumos de textos lidos e identifica os elementos característicos dos diferentes tipos de texto.	CCL CAA	Po-e Ct T-av	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.4.3. Recoñece algúns mecanismos de cohesión en diferentes tipos de texto.	CCL	Po-e Ct T-av	1 ^a 2 ^a 3 ^a

		LCB2.4.4. Elabora esquemas a partir de textos expositivos.	CCL	Ct	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B2.7. Comprensión de textos segundo a súa tipoloxía.	B2.5. Utilizar estratexias para a comprensión de textos de diversa índole.	LCB2.5.1. Interpreta o valor do título e as ilustracións.	CCL CAA	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.5.2. Marca as palabras clave dun texto que axudan á comprensión global.	CCL CAA	Ri Ct	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.5.3. Activa coñecementos previos axudándose deles para comprender un texto.	CCL CAA	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.5.4. Realiza inferencias e formula hipóteses.	CCL CAA	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.5.5. Comprende a información contida nos gráficos, establecendo relacións coa información que aparece no texto relacionada con estes.	CCL CMCT CAA	Po-e Ct	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB2.5.6. Interpreta esquemas de chave, números, mapas conceptuais	CCL CAA	Po-e Ct	1 ^a 2 ^a

		sixelos.		T-av	3 ^a
B2.8. Gusto pola lectura. Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fonte de información, de deleite e de diversión. B2.9. Selección de libros segundo o gusto persoal. B2.10. Lectura dos libros establecidos no Plan lector.	B2.6. Ler por propia iniciativa diferentes tipos de textos.	LCB2.6.1. Ten programado un tempo semanal para ler diferentes textos.	CCL CAA CSIEE	Ri	1^a 2^a 3^a
		LCB2.6.2. Le voluntariamente textos propostos polo mestre ou mestra.	CCL CAA CSIEE	Ri	1^a 2^a 3^a

B2.11. Uso da biblioteca para a procura de información e utilización da mesma como fonte de aprendizaxe	B2.11. Uso da biblioteca para a procura de información e utilización da mesma como fonte de aprendizaxe	LCB2.7.1. Consulta diferentes fontes bibliográficas e textos de soporte informático para obter datos e información para realizar traballos individuais ou en grupo.	CCL CD CAA	Ri Tv-c T-av Ct	1^a 2^a 3^a
B2.12. Identificación e valoración crítica das mensaxes e valores transmitidos polo texto.	B2.8. Concentrarse en entender e interpretar o significado dos textos lidos.	LCB2.8.1. Deduce o significado de palabras e expresións con axuda do contexto.	CCL CAA	Po-e Ct T-av	1^a 2^a 3^a
		LCB2.8.2. Comprende textos xornalísticos e publicitarios. Identifica a súa intención comunicativa. Diferenza entre información, opinión e publicidade.	CCL CAA CSC	Po-e T-av Ct	1^a
		LCB2.8.3. Infire, interpreta e formula hipótese sobre o contido. Sabe relacionar os elementos lingüísticos cos non lingüísticos nos diferentes tipos de textos.	CCL CAA CSC	Po-e Ct T-av	1^a 2^a 3^a
		LCB2.8.4. Establece relación entre as	CCL	Po-e	1^a

		ilustracións e os contidos do texto, presenta hipóteses, realiza predicións, e identifica na lectura o tipo de texto e a intención.	CMCT CAA	T-av Ct	2ª 3ª
		LCB2.8.5. Interpreta a linguaxe figurada, metáforas, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras en textos publicitarios.	CCL CCEC	Po-e T-av Ct	3ª
B2.14. Lectura dos libros establecidos no Plan lector.	B2.10. Desenvolver o Plan lector que dea resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia lectora e fomenta o gusto pola lectura.	LCB2.10.1. Utiliza a biblioteca para localizar un libro determinado con seguridade e autonomía, aplicando as normas de funcionamento da mesma.	CCL CAA CSIEE	Ri	1ª 2ª 3ª
		LCB2.10.2. Expón os argumentos de lecturas realizadas dando conta dalgunhas referencias bibliográficas: autor ou autora, editorial, xénero ou ilustracións.	CCL CAA CCEC	Ri Ct	1ª 2ª 3ª

		LCB2.10.3. Selecciona lecturas con criterio persoal e expresa o gusto pola lectura de diversos xéneros literarios como fonte de lecer manifestando a súa opinión sobre os textos lidos.	CCL CAA CSIEE CCEC	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B3.1. Producción de textos para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades: atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos	B3.1. Producir textos con diferentes intencións comunicativas con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas coidando a caligrafía, orde e presentación.	LCB3.1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos propios do ámbito da vida cotiá, do ámbito escolar e social: diarios, cartas, correos electrónicos, noticias, textos literarios, folletos informativos e literarios, narracións, textos científicos, anuncios publicitarios, regulamentos, receitas, instrucións, normas, solicitudes, ...	CCL CD CAA	Ct Tv-c Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB3.1.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesivas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CCL CAA	Ct Tv-c Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a

e persuasivos). B3.2. Cohesión do texto: enlaces, substitucións léxicas, mantemento do tempo verbal e puntuación. B3.3. Aplicación das normas ortográficas e signos de puntuación (punto e coma, guión, dous puntos, raia, signos de entoación, parénteses, etc). Acentuación. B3.4. Orde e presentación.		LCB3.1.3. Escribe diferentes tipos de textos adecuando a linguaxe ás características do xénero, seguindo modelos, encamiñados a desenvolver a súa capacidade creativa na escritura.	CCL CAA CSIEE	Ct Tv-c Po-e	1ª 2ª 3ª

B3.5. Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, estrutura...). B3.6. Revisión e mellora do texto. B3.7. Realización de ditados.	B3.2. Aplicar todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión e reescritura, utilizando esquemas e mapas conceptuais, aplicando estratexias de tratamento da información, redactando os seus textos con claridade, precisión e corrección, revisándoos para melloralos e avaliando, coa axuda de guías, as producións propias e alleas.	LCB3.2.1. Resume o contido de textos propios do ámbito da vida persoal e do ámbito escolar, recollendo as ideas principais, evitando parafrasear o texto e utilizando unha expresión persoal.	CCL CAA CCEC	Ct T-av Po-e	1ª 2ª 3ª
		LCB3.2.2. Aplica correctamente os signos de puntuación, as regras de acentuación e ortográficas propias do nivel.	CCL CAA	Po-e Ct T-av	1ª 2ª 3ª
		LCB3.2.3. Reproduce textos ditados con corrección.	CCL	Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB3.2.4. Emprega estratexias de procura e selección da información: tomar notas, elaborar esquemas, guiños, borradores e mapas conceptuais.	CCL CD CAA CSIEE	Tv-c	1ª 2ª 3ª

	B3.3. Utilizar o dicionario como recurso para resolver dúbidas sobre a lingua, o uso ou a ortografía das palabras.	LCB3.3.1. Utiliza habitualmente o dicionario, en papel e en liña, no proceso de escritura.	CCL CAA	Ri	1ª 2ª 3ª
B3.8. Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteis publicitarios. Anuncios. Cómic.	B3.4. Elaborar proxectos individuais ou colectivos sobre diferentes temas da área.	LCB3.4.1. Elabora gráficas a partir de datos seleccionados e organizados procedentes de diferentes textos (libros de consulta, xornais e revistas).	CCL CAA	Ct Po-e	1ª 2ª 3ª
		LCB3.4.2. Presenta un informe de forma ordenada e clara, utilizando soporte papel e informático, sobre problemas ou situacións sinxelas, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, Internet), seguindo un plan de traballo e expresando conclusións.	CCL CD CAA CSIEE	Ct Tv-c	1ª 2ª 3ª
		LCB3.4.3. Elabora un informe seguindo un guión establecido que supoña a procura, selección e organización da información de textos de carácter científico, xeográfico ou histórico.	CCL CD CAA CSIEE CCEC	Ri	1ª 2ª 3ª

	B3.5. Buscar unha mellora progresiva no uso da lingua, explorando canles que desenvolvan a sensibilidade, a creatividade e a estética.	LCB3.5.1. Pon interese e esfórzase por escribir correctamente de forma persoal.	CCL CAA	Ri Ct	1ª 2ª 3ª
	B3.6. Favorecer a través da linguaxe a formación dun pensamento crítico que impida discriminacións e prexuizos.	LCB3.6.1. Expresa, por escrito, opinións, reflexións e valoracións argumentadas e usa, de xeito habitual, unha linguaxe non sexista.	CCL CAA	Ct Tv-c	1ª 2ª 3ª
B3.9. Produción de textos segundo o Plan de escritura.	B3.7. Levar a cabo o plan de escritura que de resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia escritora e fomenta a creatividade.	LCB3.7.1. Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora. - Determina con antelación como será o texto, a súa extensión, o tratamento autor/a-lector/a e a presentación. - Adapta a expresión á intención, tendo en conta ao interlocutor e o asunto de que se trata. - Presenta os escritos con limpeza, claridade, precisión e orde os escritos. - Reescribe o texto.	CCL CAA CSIEE	Ri Ct	1ª 2ª 3ª

		LCB3.7.2. Valora a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.	CCL CSC	Ct Ri	1ª 2ª 3ª
	B3.8. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación de modo eficiente e responsable para presentar as súas producións.	LCB3.8.1. Usa con eficacia Internet e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para escribir, presentar os textos e buscar información, crear táboas e gráficas.	CCL CD CAA	Ri Ct Tv-c Po-e	1ª 2ª 3ª
B4.1. A palabra. B4.2. Recoñecemento das distintas clases de palabras e explicación reflexiva do seu uso en situacións concretas de comunicación (nome, verbo, adxectivo, preposición, adverbio, conxunción,	B4.1. Aplicar os coñecementos básicos sobre a estrutura da lingua, a gramática (categorías gramaticais), o vocabulario (formación e significado das palabras e campos semánticos), así coma as regras de ortografía para favorecer unha comunicación máis eficaz.	LCB4.1.1. Identifica todas as categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar ao nome, substituír ao nome, expresar.	CCL	Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB4.1.2. Conxuga e usa con corrección todos os tempos simples e compostos nas formas persoais e non persoais do modo indicativo e subxuntivo de todos os verbos.	CCL	Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB4.1.3. Diferenza familias de palabras.	CCL	Po-e Ct	2ª

pronomes, artigos, interxeccións). B4.3. Conxugación dos verbos regulares e irregulares máis frecuentes.					
B4.4. Vocabulario: sinónimos e antónimos, palabras polisémicas e homónimas, arcaísmos, estranxeirismos e neoloxismos. Frases feitas. Formación de substantivos, adxectivos e verbos. Recursos derivativos: prefixos e sufixos na formación de nomes, adxectivos e verbos. Siglas e abreviaturas.	B4.2. Desenvolver as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua.	LCB4.2.1. Identifica e usa sinónimos e antónimos, palabras polisémicas e homónimas, arcaísmos, estranxeirismos e neoloxismos, frases feitas, siglas e abreviaturas.	CCL	Po-e Ct	2ª
		LCB4.2.2. Recoñece palabras compostas, prefixos e sufixos e crea palabras derivadas.	CCL	Po-e Ct	3ª
		LCB4.2.3. Identifica e clasifica os diferentes tipos de palabras nun texto.	CCL	Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB4.2.4. Recoñece e usa os conectores básicos entre oracións: causa, consecuencia, finalidade...	CCL	Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
		LCB4.2.5. Identifica as oracións como	CCL	Po-e	3ª

B4.5. Recoñecemento e observación reflexiva dos constituíntes oracionais: a oración simple, suxeito e predicado. B4.6. Recoñecemento e uso dalgúns conectores textuais (de orde, contraste e explicación) e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) coma léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).		unidades de significado completo. Recoñece a oración simple, diferencia suxeito e predicado.		Ct	

B4.7. Uso eficaz do dicionario para a ampliación de vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.	B4.3. Sistematizar a adquisición de vocabulario a través dos textos.	LCB4.3.1. Recoñece a estrutura do dicionario e tipos de dicionario, en diferentes soportes e úsaos para buscar o significado de calquera palabra (derivadas e sinónimas).	CCL CAA	Ct T-av	1 ^a
		LCB4.3.2. Selecciona a acepción correcta segundo o contexto de entre as varias que lle ofrece o dicionario.	CCL CAA	Ct	1 ^a
		LCB4.3.3. Recoñece e usa correctamente as normas ortográficas nas súas producións escritas.	CCL	Ct Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B4.8. Ortografía: utilización das regras básicas de ortografía. Regras de acentuación.	B4.4. Desenvolver estratexias para mellorar a comprensión oral e escrita a través do coñecemento da lingua.	LCB4.4.1. Sinala as características que definen ás diferentes clases de palabras e nomes: clasificación e uso para construír o discurso nos diferentes tipos de producións.	CCL	Ct Po-e	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB4.4.2. Utiliza correctamente as normas de concordancia de xénero e número na expresión oral e escrita.	CCL	Ct Po-e T-av Tv-c	1 ^a 2 ^a 3 ^a
		LCB4.4.3. Aplica correctamente as	CCL	Ct	1 ^a
B4.9. Clases de nomes: comúns, propios, individuais, colectivos, concretos e abstractos.					

B4.10. Utilización adecuada dos signos de puntuación. B4.11. As relacións gramaticais. Recoñecemento e explicación reflexiva das relacións que se establecen entre o substantivo e o resto dos compoñentes do grupo nominal.	normas de acentuación e clasifica as palabras dun texto.		Po-e T-av Tv-c	2^a 3^a
	LCB4.4.4. Usa con corrección os signos de puntuación.	CCL	Ct Po-e T-av Tv-c	1^a 2^a 3^a
	LCB4.4.5. Aplica as normas do uso da til.	CCL	Ct Po-e T-av Tv-c	1^a 2^a 3^a
	LCB4.4.6. Utiliza unha sintaxe adecuada nas producións escritas propias.	CCL	Ct Po-e T-av Tv-c	1^a 2^a 3^a

B4.12. Utilización de material multimedia educativo e outros recursos didácticos ao seu alcance propios da súa idade.	B4.5. Utilizar programas educativos dixitais para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe.	LCB4.5.1. Utiliza distintos programas educativos dixitais como apoio e reforzo da aprendizaxe	CCL CD CAA	T-av	1ª 2ª 3ª
B4.13. As variedades da lingua. B4.14. Coñecemento xeral de realidade plurilingüe de España e a súa valoración como fonte de enriquecemento persoal e como unha mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.	B4.6. Coñecer a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. Mostrar respecto tanto cara ás linguas e dialectos que se falan en España, como cara ao español de América.	LCB4.6.1. Valora a variedade lingüística de España e o español de América. LCB4.6.2. Recoñece e identifica algunhas das características relevantes (históricas, socioculturais, xeográficas e lingüísticas) das linguas oficiais en España.	CCL CSC CCL CSC	Ri Tv-c Ti Tv-c	1ª 2ª 3ª 1ª

B5.1. Valoración dos textos literarios como vehículo de comunicación e como fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas e como gozo persoal.	B5.1. Valorar os textos literarios e utilizar a lectura como fonte de lecer e información e considerala como un medio de aprendizaxe e enriquecemento persoal de máxima importancia.	LCB5.1.1. Recoñece e valora as características fundamentais de textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos.	CCL CCEC	Po-e Ct	1ª 2ª 3ª
B5.2. Distinción entre conto e lenda. Coñecemento de lendas españolas e doutros países.	B5.2. Integrar a lectura expresiva e a comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar e recoñecer e interpretar algúns recursos da linguaxe literaria (metáforas, personificacións, hipérboles e xogos de palabras), e diferenciar as principais convencións formais dos xéneros.	LCB5.2.1. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.	CCL CCEC	Ri	1ª 2ª 3ª
B5.3. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.		LCB5.2.2. Interpreta a linguaxe figurada, metáforas, personificacións, hipérboles e xogos de palabras en textos literarios.	CCL CAA	Po-e Ct T-av Tv-c	1ª 2ª
B5.4. Lectura comentada de					

poemas, relatos e obras teatrais. B.5.5. Identificación de recursos literarios.					
	B5.3. Coñecer e valorar os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns ou adiviñas.	LCB5.3.1. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas	CCL CCEC		1ª 2ª
		LCB5.3.2. Utiliza comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.	CCL CCEC	Po-e Ct T-av	1ª 2ª

B5.6. Creación de textos literarios en prosa ou en verso, valorando o sentido estético e a creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e teatro.	B5.4. Producir a partir de modelos dados textos literarios en prosa ou en verso, con sentido estético e creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións, e fragmentos teatrais.	LCB5.4.1. Crea textos literarios (contos, poemas, cancións e sinxelas obras teatrais) a partir de pautas ou modelos dados utilizando recursos léxicos, sintácticos, fónicos e rítmicos en ditas producións.	CCL CAA CSIEE CCEC	Tv-c	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B5.7. Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados.	B5.5. Participar con interese en dramatizacións de textos literarios adaptados á idade e de producións propias ou dos compañeiros, utilizando adecuadamente os recursos básicos dos intercambios orais e da técnica teatral.	LCB5.5.1. Realiza dramatizacións individualmente e en grupo de textos literarios apropiados ou adecuados á súa idade e de textos de produción propia.	CCL CAA CSC CCEC	Tv-c	1 ^a 2 ^a 3 ^a
B5.8. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios.		LCB5.5.2. Memoriza e reproduce textos orais adecuados á súa idade: contos, poemas, cancións, refráns e adiviñas.	CCL CAA CCEC	Ri	1 ^a 2 ^a 3 ^a

B5.9. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada) como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	B5.6. Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	LCB5.7.1. Valora a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.	CCL CSC CCEC	Ri	1ª 2ª 3ª

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN

LCB1.1.1.	É quen de expresarse correctamente en diferentes situacións.
LCB1.1.2.	Ten a capacidade de expresar as propias emocións e vivencias.
LCB1.1.3.	Interésase por interactuar cos demais amosando respecto.
LCB1.1.4.	É quen de respectar as normas socio-comunicativas participando activamente nas diversas situacións comunicativas que se lle presentan.
LCB1.2.1.	Goza expresándose oralmente empregando tanto recursos lingüísticos coma non lingüísticos.
LCB1.3.1.	Emprega unha correcta entoación e pronunciación cando se expresa.
LCB1.3.2.	É quen de empregar elementos básicos e introducir elementos novos cando se expresa.
LCB1.3.3.	É quen de expresarse de forma coherente en distintas situacións de comunicación.
LCB1.3.4.	Coopera activamente en diversas situacións de comunicación e aprendizaxe.
LCB1.4.1.	Interésase polas diversas intervencións orais.
LCB1.4.2.	É quen de comprender a información xeral nos diversos textos orais.
LCB1.4.3.	É quen de interpretar o sentido global dos elementos do texto para a súa comprensión.
LCB1.5.1.	Exprésase axeitadamente cun vocabulario propio para a súa idade.
LCB1.5.3.	Partindo do contexto diferencia entre palabras homófonas, homónimas, parónimas, polisémicas, etc.
LCB1.6.1.	É quen de identificar o tema do texto.
LCB1.6.2.	Partindo dun texto extrae as ideas principais.
LCB1.6.3.	É quen de resumir facendo diferencia entre a idea principal e as secundarias.
LCB1.7.1.	Memoriza breves textos reproducíndoos con corrección e creatividade.
LCB1.8.1.	É quen de realizar actividades seguindo unhas instrucións dadas.
LCB1.8.2.	É crítico respondendo correctamente a preguntas de comprensión literal.
LCB1.8.3.	É quen de empregar a información recollida noutras situacións de aprendizaxe.
LCB1.9.1.	Exprésase de forma coherente axustándose á forma da mensaxe e a súa intención comunicativa.

LCB1.9.2.	É quen de lembrar ideas e responder a preguntas despois de escoitar un texto.
LCB1.9.3.	É quen de organizar e planificar o discurso adaptándose á situación de comunicación.
LCB1.10.1.	Participar e emprega de xeito efectivo a linguaxe oral para comunicarse e aprender.
LCB1.11.1	É quen de resumir a información procedente de diversos medios.
LCB1.11.2.	Expresa axeitadamente feitos cotiáns próximos á súa realidade en forma de noticias.
LCB1.11.3.	É quen de realizar, seguindo modelos, entrevistas e reportaxes de temas do seu interese.
LCB1.11.4.	Prepara, seguindo distintos modelos, reportaxes.
LCB2.1.1.	Le textos con precisión, velocidade e fluidez en voz alta, adaptados á súa idade.
LCB2.1.2.	É capaz de ler precisamente e con rapidez todo tipo de palabras.
LCB2.2.1.	Comprende a mensaxe global dun texto oral diferenciand as ideas principais das secundarias.
LCB2.3.1.	Le textos silenciosamente coa velocidade adecuada.
LCB2.3.2.	Fai resumos breves das lecturas silenciosas.
LCB2.4.1.	Comprende o propósito de diferentes tipoloxías textuais identificando a súa estrutura.
LCB2.4.2.	Resume identificando os elementos característicos dos textos lidos.
LCB2.4.3.	Coñece os elementos de cohesión nun texto.
LCB2.4.4.	Esquematiza textos expositivos.
LCB2.5.1.	Recoñece o valor do título e as ilustracións.
LCB2.5.2.	Recoñece as palabras claves dun texto.
LCB2.5.3.	Comprende textos axudándose de coñecementos previos.
LCB2.5.4.	É quen de formular hipóteses e realizar inferencias.
LCB2.5.5.	Relaciona a información dos gráficos dos textos interpretándoa.
LCB2.5.6.	Coñece e interpreta distintos tipos de gráficos e esquemas.
LCB2.6.1.	Ten un tempo semanal preestablecido para ler.
LCB2.6.2.	Amosa interese polos textos que se lle propoñen.

LCB2.7.1.	Coñece e emprega diversas fontes bibliográficas e textos de soporte informático para a realización de traballos.
LCB2.8.1.	É quen de saber o significado de palabras e expresións con axuda do contexto.
LCB2.8.2.	Domina con certo grao os textos xornalísticos e publicitarios coñecendo as súas diferenzas.
LCB2.8.3.	É quen de relacionar os elementos lingüísticos cos non lingüísticos nos diferentes tipos de texto.
LCB2.8.4.	Atopa a relación entre as ilustracións e os contidos.
LCB2.8.5.	Interpreta distintas figuras literarias en textos publicitarios.
LCB2.9.1.	Fai uso de medios informáticos para obter información.
LCB2.9.2.	Interpreta e fau resumo da información.
LCB2.10.1.	Fai unha busca autónoma dun libro na biblioteca.
LCB2.10.2.	Coñece activamente o funcionamento da biblioteca.
LCB2.10.3.	Amosa certo grao de autonomía, espírito crítico e gusto pola lectura de diversos xéneros literarios.
LCB3.1.1.	Escribe textos, en diferentes ámbitos e empregando distintos soportes: diarios, cartas, correos electrónicos, noticias, textos literarios, folletos informativos.
LCB3.1.3.	Redacta de xeito creativo textos adecuando a linguaxe ás características do xénero.
LCB3.2.1.	Resume con expresións persoais o contido de textos de diferentes ámbitos recollendo as ideas principais.
LCB3.2.2.	Emprega axeitadamente os signos de puntuación e as regras de ortografía.
LCB3.2.3.	É quen de transcribir correctamente os ditados.
LCB3.2.4.	Traballa a información empregando diversas estratexias.
LCB3.3.1.	Emprega o dicionario no proceso de escritura.
LCB3.4.1.	É quen de elaborar gráficas partindo de datos seleccionados e organizados procedentes de diferentes textos.
LCB3.4.2.	Emprega tanto o papel como a informática como soportes para presentar informes de xeito ordenado e claro.
LCB3.4.3.	Elabora informas de carácter científico, xeográfico ou histórico partindo dun guión.
LCB3.5.1.	Goza escribindo con corrección e de forma autónoma.
LCB3.6.1.	Expresa de xeito non sexista a súa opinión, reflexións e valoracións por escrito.
LCB3.7.1.	Segue uns pasos para escribir planificada e organizadamente textos presentándoos con claridade, precisión e limpeza.

LCB3.7.2.	Valora positivamente as súas producións e as dos compañeiros.
LCB3.8.1.	Emprega as tecnoloxías e Internet para buscar información, crear táboas, escribir e presentar textos.
LCB4.1.1.	Identifica as categorías gramaticais pola súa función na lingua.
LCB4.1.2.	É quen de conxugar os verbos e usar con corrección todos os tempos simples e compostos.
LCB4.1.3.	Diferenza familias de palabras.
LCB4.2.1.	Identifica e utiliza as palabras dependendo da súa relación semántica.
LCB4.2.2.	Identifica palabras compostas, prefixos, sufixos e derivadas.
LCB4.2.3.	Recoñece e clasifica nun texto os diferentes tipos de palabras.
LCB4.2.4.	É quen de utilizar os diferentes conectores na oración.
LCB4.2.5.	Coñece a oración e identifica nela o suxeito e predicado.
LCB4.3.1.	Recoñece a estrutura e os tipos de dicionarios en diferentes soportes e úsaos para buscar o significado de palabras.
LCB4.3.2.	É quen de escoller a acepción correcta en función do contexto.
LCB4.3.3.	Redacta empregando correctamente as normas de ortografía.
LCB4.4.1.	Recoñece as características que definen ás diferentes clases de palabras.
LCB4.4.2.	Utiliza correctamente as normas de concordancia de xénero e número.
LCB4.4.2.	Clasifica as palabras e aplica correctamente as normas de acentuación.
LCB4.4.4.	Redacta empregando correctamente os signos de puntuación.
LCB4.4.5.	Coñece e aplica as normas do uso da til.
LCB4.4.6.	Redacta coa sintaxe adecuada.
LCB4.5.1.	É quen de utilizar distintos programas educativos dixitais.
LCB4.6.1.	Valora a variedade lingüística.
LCB4.6.2.	Recoñece e identifica algunhas das características das linguas oficiais en España.
LCB5.1.1.	Identifica e valora as características de diferentes textos.
LCB5.2.1.	É capaz de realizar lecturas guiadas de textos variados.

LCB5.2.2.	Coñece o significado de diferentes recursos literarios.
LCB5.3.1.	Recoñece algúns recursos retóricos propios dos poemas.
LCB5.3.2.	Emprega comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.
LCB5.4.1.	Segue unhas pautas para escribir textos literarios empregando distintos recursos lingüísticos.
LCB5.5.1.	Realiza dramatizacións de textos literarios.
LCB5.5.2.	Memoriza e reproduce diversos textos orais.
LCB5.7.1.	Apreza a literatura en calquera lingua, especialmente o galego.

ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS

Contidos	Critérios de Avaliación	Estándares de Aprendizaxe.	Competencias Clave	T.	Transversais	Procedementos
B1.1. Iniciación á actividade científica. B1.2. Emprego de diferentes fontes de información. B1.3. Lectura de textos propios da área. B1.4. Utilización das tecnoloxías da información e comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e comunicar conclusións sobre os traballos realizados. B1.5. Uso progresivamente autónomo do tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, imaxes etc.). Xestión de ficheiros.	B1.1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directa e indirectas e comunicando resultados en diferentes soportes.	CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións, elabora informes para o rexistro de plan de traballo e comunica, de forma oral e escrita, as conclusións.	CCL CSIEE CAA CD CMCCT	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC CA EMP	Ri Tv-c
		CNB1.1.2. Expresa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.	CCL CMCCT	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC CA EMP	Ri Tv-c Ct
		CNB1.1.3. Emprega de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas etc).	CCL CSIEE CMCT CD	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC	Tv-c
		CNB1.1.4. Manexa estratexias axeitadas para acceder á	CMCCT	1ª	CL	Tv-c

		información dos textos de carácter científico.	CAA CCL	2ª 3ª	EOE TIC EMP	
B1.6. Aproximación experimental a cuestións científicas próximas á súa realidade.	B1.2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a través dun experimento ou dunha experiencia.	CNB1.2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.	CSIEE CAA CMCCT	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC EMP	Ri
B1.7. Traballo individual e cooperativo. B1.8. A igualdade entre homes e mulleres. A conduta responsable. B1.9. A relación cos demais. A resolución pacífica de conflitos. Toma de decisións: criterios e consecuencias. B1.10. Técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo individual. Desenvolvemento de hábitos	B1.3. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais	CNB1.3.1. Utiliza estratexias para estudar e traballar de forma eficaz, individualmente e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos. CNB1.3.2. Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos, dos materiais de traballo e das tecnoloxías da información e comunicación.	CAA CSC CMCCT CSIEE CMCCT CSC CD CAA	1ª 2ª 3ª 1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC EMP CL EOE TIC EMP	Ri Ri

de traballo, esforzo e responsabilidade. B1.11. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro. B1.12. Emprego de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade. B1.13. Elaboración de protocolos de uso das TIC na aula. B1.14. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e o seu poder de adicción.						

B1.15. Planificación e realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións, formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando, realizando e extraendo conclusións e presentando informes en diferentes soportes.	B1.4. Realizar proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións e presentar informes coas conclusións en diferentes soportes.	CNB1.4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados.	CMCCT CCL CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC EMP	Tv-c
		CNB1.4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita, empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións.	CCL CMCCT CSC CD CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	CL EOE TIC EMP	Tv-c

B2.1. O corpo humano e o seu funcionamento. B2.2. Anatomía e fisioloxía. B2.3. Células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas. B2.4. Diferentes tipos de células. Os virus e as bacterias.	B2.1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais entre elas e determinados hábitos de saúde.	CNB2.1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do ser humano.	CMCCT	2ª	CL EOE TIC EMP	Po-e Ct T-av
B2.5. As funcións vitais no ser humano. B2.6. Función de relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso e aparello locomotor). B2.7. Función de nutrición (aparellos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor). B2.8. Función de reprodución (aparello reprodutor).	B2.2. Coñecer o funcionamento de células, tecidos, órganos, aparellos, sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados etc.	CNB2.2.1. Identifica e describe as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.	CMCCT CCL	2ª	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av

B2.9. Saúde e enfermidade.	B2.3. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables e coñecendo as repercusións para a saúde.	CNB2.3.1. Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e mantemento do funcionamento global do corpo.	CMCCT CCL CSC	2ª	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
B2.10. Principais enfermidades que afectan aos aparellos e sistemas do organismo humano.		CNB2.3.2. Coñece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.	CMCCT CCL CAA CSC	2ª	CL EOE EC	Po-e Ct T-av
B2.11. Hábitos saudables para previr enfermidades.		CNB2.3.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.	CMCCT CAA CSC	2ª	CL EOE EC	Po-e Ct T-av
B2.12. Trastornos alimenticios.		CNB2.3.4. Observa, identifica e describe algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicina, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga etc.).	CMCCT CCL CSC	2ª	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
B2.13. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.		CNB2.3.5. Coñece técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais.	CMCCT CCL	2ª	EC	Ri Po-e
B2.14. Tipos de dietas.						
B2.15. Análise de etiquetas de produtos.						
B2.16. Avances da ciencia que melloran a saúde e a vida.						
B2.17. Coñecemento de actuacións básicas de primeiros auxilios.						

B3.1. Seres vivos, seres inertes. Diferenciación. B3.2. Organización e estrutura dos seres vivos: células, tecidos: tipos; órganos; aparellos e sistemas: principais características e funcións.	B3.1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparellos e sistemas: identificando as principais características e funcións.	CNB3.1.1. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas nomeando as principais características e funcións de cada un deles.	CCL CMCCT	1ª 2ª	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
B3.3. Os seres vivos: características, clasificación e tipos. B3.4. Os animais vertebrados e invertebrados, características e clasificación. B3.5. As plantas: estrutura e fisioloxía. A fotosíntese e a súa importancia para a vida na Terra.	B3.2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos.	CNB3.2.1. Identifica as características e clasifica os seres vivos: ● Reino animal. ● Reino das plantas. ● Reino dos fungos. ● Outros reinos.	CMCCT	1ª	CL EOE	Po-e Ct T-av
		CNB3.2.2. Utiliza guías na identificación científica de animais e plantas.	CMCCT CAA	1ª	CL EOE TIC	Ri Tv-c
		CNB3.2.3. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.	CMCCT CCL	1ª	CL EOE TIC	Po-e Ct

B3.6. As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas. Características e compoñentes dun ecosistema. B3.7. Ecosistemas: pradería, poza, lagoa, bosque, litoral e cidade e os seres vivos. A biosfera, diferentes hábitats dos seres vivos. B3.8 Hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos. B3.9. Uso de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos. B3.10. Interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos. B3.11. Uso da lupa para a observación científica.	B3.3. Investigar as características de ecosistemas do seu contorno mediante a recollida de datos, facendo hipóteses, empregando diversas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes, mostrando interese pola rigorosidade e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.	CNB3.3.1. Investiga e explica as relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas.	CMCCT CCL	1^a CL EOE EMP	Po-e Tv-c Ct
		CNB3.3.2. Recoñece e explica algúns ecosistemas: pradería, charca, bosque, litoral e cidade e os seres vivos que neles habitan.	CMCCT CCL	1^a CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CNB3.3.3. Observa e identifica diferentes hábitats dos seres vivos facendo fincapé no coidado destes e nomea algunhas causas de extinción de especies.	CMCCT CSC	1^a CL EOE TIC	Tv-c Ct T-av
		CNB3.3.4. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica.	CMCCT	1^a 3ª TIC	Ri
		CNB3.3.5. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, comunicando de	CMCCT CCL CD CAA	1ª TIC	T-av

		xeito oral e escrito os resultados.				
B4.1. Concepto de enerxía. Diferentes formas de enerxía. A luz como fonte de enerxía.	B4.1. Coñecer leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, os cambios de estado e as reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.	CNB4.1.1. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica e os cambios de estado.	CMCCT CAA CSIEE	3ª	CL EOE TIC EMP	Tv-c
B4.2. Electricidade: a corrente eléctrica. Circuitos eléctricos. Magnetismo: o magnetismo terrestre. O imán: o compás.						
B4.3. Os cambios de estado. As reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.		CNB4.1.2. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.	CMCCT CAA CSIEE	3ª	CL EOE TIC EMP	Tv-c
B4.4. Fontes de enerxía e materias primas: a súa orixe. Enerxías renovables e non renovables.	B4.2. Coñecer as características das fontes de enerxía e materias primas renovables e non renovables e relacionalas co desenvolvemento enerxético e sostible.	CNB4.2.1. Identifica e explica algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química.	CMCCT CCL	3ª	CL EOE TIC EMP	Po-e Tc T-av
B4.5. Fontes de enerxías renovables e non renovables.						
O desenvolvemento enerxético, sostible e		CNB4.2.2. Identifica e explica os beneficios e riscos	CMCCT CSC	3ª	CL EOE	Tc Po-e

equitativo. B4.6. Utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para a sociedade.		relacionados coa utilización das enerxías renovables e non renovables: esgotamento, choiva ácida, radioactividade, expoñendo posibles actuacións para un desenvolvemento sostible.	CCL		TIC EMP	
B4.7. Planificación e realización de experiencias diversas para estudar as propiedades de materiais de uso común e o seu comportamento diante da luz, o son, a calor, a humidade e a electricidade.	B4.3. Planificar e realizar sinxelas investigacións para estudar o comportamento dos corpos diante das forzas, a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor ou o son.	CNB4.3.1. Planifica e realiza sinxelas experiencias e predí cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas ou das achegas de enerxía, comunicando o proceso seguido e o resultado obtido.	CMCCT CCL	3 ^a	CL EOE TIC EMP	Tv-c
B.4.8. Predición de cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas.		CNB4.3.2. Observa de xeito sistemático, aprecia e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalgúns materiais.	CMCCT	3 ^a	TIC	Po-e Ct

B4.9. Observación de algúns fenómenos de natureza eléctrica e os seus efectos (luz e calor). B4.10. Atracción e repulsión de cargas eléctricas. B4.11. Separación de compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución. B4.12. Reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación. B4.13. Normas de prevención de riscos.	B4.4. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia.	CNB4 4.1 Identifica, experimenta e exemplifica argumentando algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.	CMCCT	3 ^a	TIC	Po-e Ct T-av
		CNB4.4.2. Separa os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.	CMCCT	3 ^a	TIC	Tv-c
		CNB4.4.3. Presenta conclusións de procesos de investigación, experiencias sinxelas ou proxectos sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia, en diferentes soportes.	CMCCT CAA CSIEE CCL3 ^a CD	3 ^a	CL EOE TIC	Tv-c
		CNB4.4.4. Identifica e expón as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.	CMCCT CAA	3 ^a	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CNB4.4.5. Respecta as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos	CMCCT CSC	3 ^a	CL EOE TIC	Ri

		instrumentos de observación e dos materiais de traballo.				
B5.1. Máquinas e aparellos. Tipos de máquinas na vida cotiá e a súa utilidade. B5.2. Análise de operadores e emprego na construción dun aparello.	B5.1. Coñecer os principios básicos que rexen as máquinas e os aparellos.	CNB5.1.1. Identifica diferentes tipos de máquinas e clasifícaaas segundo o número de pezas, o xeito de accionalas e a acción que realizan.	CMCCT CA	3^a	CL EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CNB5.1.2. Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas.	CMCCT CCL	3^a	EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CNB5.1.3. Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e dos aparellos e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.	CMCCT CSC	3^a	EOE TIC	Po-e Ct T-av

B5.3. Construción de estruturas sinxelas que cumpran unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas.	B5.2. Planificar a construción de obxectos e aparellos cunha finalidade previa, empregando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, realizando o traballo individual e en equipo e proporcionando información sobre que estratexias se empregaron.	CNB5.2.1 Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas (escaleira, ponte, tobogán etc.)	CMCCT CAA CSIEE	3^a	EOE TIC EMP	Tv-c
B5.4. A electricidade no desenvolvemento das máquinas. B5.5. Elementos dos circuítos eléctricos. B5.6. Efectos da electricidade. B5.7. Condutores e illantes. B5.8. A relación entre electricidade e magnetismo.	B5.3. Realizar experiencias sinxelas para coñecer as leis básicas que rexen a transmisión da corrente eléctrica.	CNB5.3.1. Identifica os elementos dun circuítos eléctrico, constrúe un e explica algúns efectos da electricidade.	CMCCT CSIEE CCL	3^a	EOE TIC EMP	Tv-c
		CNB5.3.2. Observa e identifica as principais características dos imáns e relaciona electricidade e magnetismo.	CMCCT	3^a	EOE TIC	Po-e Ct T-av

B5.9. A ciencia: presente e futuro da sociedade.	B5.4. Coñecer os principais avances da ciencia e da tecnoloxía. Identificar os beneficios e riscos.	CNB5.4.1. Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.	CCL CMCCT CSC	3 ^a	EMP	Po-e Ct T-av
B5.10. Beneficios e riscos das tecnoloxías e produtos.		CNB5.4.2. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine e no deporte e nas tecnoloxías da información e a comunicación.	CMCCT CCL CSC CCEC	3 ^a	EOE TIC EMP	Ri Ct Tv-c
B5.11. Importantes descubrimentos e inventos.						

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	
CNB1.1.1.	Recompila, organiza e analiza información relevante sobre o tema para completar traballos, responde cuestións e expor dita información oralmente e/ou por escrito.
CNB1.1.2.	Utiliza adecuadamente o 50% do vocabulario nas súas exposicións e traballos. Expón, de forma clara e ordenada, contidos ao 50% que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.
CNB1.2.1.	Busca, selecciona e organiza a información obtendo conclusións, argumentándoas e expoñéndoas con claridade, relacionando as súas conclusións con aplicacións cotáis.
CNB1.1.3.	Emprega de forma autónoma o procesador de textos para realizar as súas tarefas.
CNB1.1.4.	É quen de acceder a información de textos de carácter científico.
CNB1.2.1.	Busca, selecciona e organiza información; obtén conclusións, arguméntaas e exponas de maneira comprensible.
CNB1.3.1.	Realiza proxectos de investigación de forma individual ou cooperativa, achegando información de varias fontes e seguindo

	unha planificación efectiva.
CNB1.3.2.	Emprega adecuadamente o material de traballo e as TIC.
CNB1.4.1.	Realiza experiencias sinxelas e pequenas investigacións, relacionadas cos aparellos respiratorio e dixestivo, coa saúde e coa alimentación.
CNB1.4.2.	Presenta un informe de forma escrita dunha experiencia sinxela.
CNB2.1.1.	Recoñece e nomea os diversos aparellos que interveñen na nutrición e explica os procesos que ocorren en cada un deles.
CNB2.3.1.	Valora a importancia de levar un estilo de vida saudable e identifica as súas principais características.
CNB2.3.2.	Coñece os principios dunha dieta saudable.
CNB2.3.4.	Observa, identifica e describe algúns avances da ciencia que melloran a saúde.
CNB2.3.5.	Sabe como reaccionar ante unha urxencia e como actuar ata que a persoa é atendida por un sanitario.
CNB3.1.1.	Coñece e explica que é unha célula e as súas partes, distinguindo célula animal e vexetal. Identifica a estrutura dos seres vivos e describe os tecidos, órganos, sistemas, aparellos e organismos.
CNB3.2.1.	Identifica os cinco reinos e clasifica os animais e as plantas segundo as súas características.
CNB3.2.2.	Describe a fotosíntese e valora a súa importancia para todos os seres vivos.
CNB3.3.1.	Identifica e describe as relacións de alimentación entre os seres vivos.
CNB3.3.2.	Diferencia medio ambiente de ecosistema, recoñece os diferentes tipos de ecosistema e o impacto producido neles pola humanización.
CNB3.3.3.	Amosa e recoñece condutas apropiadas para a preservación dos hábitats e os ecosistemas.
CNB3.3.4.	Observa células no ordenador e débúxaas.
CNB3.3.5.	Utiliza diversos medios para observar e rexistrar procesos asociados á vida dos seres vivos.
CNB4.1.1.	Describe fenómenos coma os cambios de estado da materia, a reflexión da luz e a transmisión de corrente eléctrica a través de pequenas investigacións ou traballos.
CNB4.1.2.	Explica as reaccións químicas sinxelas, analizando as diferenzas entre oxidación, combustión e fermentación.
CNB4.2.2.	Explica a diferenza entre fontes de enerxía renovables e fontes non renovables.

CNB4.3.1.	Realiza e describe experiencias sinxelas sobre a relación das forzas e da enerxía que interveñena nos cambios de movemento, forma e estado.
CNB4.3.2.	Busca información e explica os resultados sobre aplicacións prácticas dos efectos da dilatación e aumento de temperatura que produce o calor nos corpos.
CNB4.4.1.	Explica o cambio de estado da materia por medio de pequenas investigacións ou experimentos.
CNB4.4.2.	Explica que elementos participan nunha mestura a partir de pequenas investigacións ou experimentos.
CNB4.4.3.	Presenta conclusións de investigacións e experiencias a propósito de diversos fenómenos físicos.
CNB4.4.5.	Utiliza adecuadamente os instrumentos de observación e materiais de traballo.
CNB5.1.1.	Identifica diferentes tipos de máquinas e clasifícaaas segundo o número de pezas.
CNB5.1.2.	Identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas.
CNB5.1.3.	Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas.
CNB5.2.1.	Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpa unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas.
CNB5.3.1.	Identifica os elementos dun circuito eléctrico a partir dunha investigación ou experimento.
CNB5.3.2.	Relaciona electricidade con magnetismo e identifica as características dos imáns.
CNB5.4.1.	Coñece algún personaxe relevante da historia da ciencia e relaciónao con algún dos seus descubrimentos.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de Aprendizaxe.	Competencias Clave	Avaliación	Transversais	Procedementos
B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das fases do mesmo e a súa aplicación nas Ciencias sociais.	B1.1.Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas)	CSB1.1.1.Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, a analiza, obtén conclusións, reflexiona respecto ao proceso seguido e o comunica oralmente e/ou por escrito.	CAA	1ª	EMP	Tv-c
B1.2.Recollida de información do tema a tratar, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).			CMCCT	2ª	EOE	Ct
B1.3.Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e presentar conclusións.	B1.2.Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información e como instrumento para aprender, e expresar contidos sobre Ciencias sociais.	CSB1.2.1.Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.	CD	1ª	EMP	Tc-v
B1.4.Desenvolvemento de estratexias para organizar, assimilar e recuperar a información obtida mediante			CAA	2ª	EOE	T-av
			CCL	3ª	TIC	
			CMCCT		CA	
			CSC			
		CSB1.2.2.Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as	CD	1ª	EMP	Ri
			CAA	2ª	EOE	Tc-v
			CCL	3ª	TIC	Ct

diferentes métodos e fontes. B1.5.Técnicas de traballo intelectual.		tecnoloxías da información e a comunicación.	CMCCT CSC		CA	
B1.6.Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo. Elaboración dun glosario colectivo.	B1.3.Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.	CSB1.3.1.Emprega con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía axeitada aos temas tratados.	CCL CAA CMCCT CSC	1ª 2ª 3ª	EOE	Tv-c T-av Ct
B1.7. Uso e utilización correcto de diversos materiais cos que se traballa.		CCB1.3.2.Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e /ou escritos.	CAA CD CSIEE CSC CCL CMCCT	1ª 2ª 3ª	EOE	Ri
B1.8.Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos.						

B1.9.Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fonte de información.	B1.4.Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, amosando habilidade para traballar tanto individualmente como de maneira colaborativa dentro dun equipo.	CSB1.4.1.Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico.	CAA CD CSIEE CSC CCL CMCCT	1ª 2ª 3ª	EOE EMP TIC CA	Tv-c T-av
B1.10.Utilización de técnicas para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.	B1.5.Valorar o traballo en grupo, amosando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.	CSB1.5.1.Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e amosa habilidades para a resolución pacífica de conflitos.	CSC CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Tc-v T-av
		CSB1.5.2.Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.	CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri

B1.11. Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.	B1.6. Respecta a variedade dos diferentes grupos humanos e valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.	CSB1.6.1. Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.	CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri
B1.12. Participación activa e construtiva na vida social.	B1.7. Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida social creando estratexias para resolver conflitos e empregando códigos de conduta xeralmente aceptados.	CSB1.7.1. Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida da aula e do centro e crea e utiliza estratexias para resolver conflitos entre seus compañeiros	CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri
		CSB1.7.2. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornos (escola, familia, barrio etc.)	CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri

B1.13.A cooperación e o diálogo como valores democráticos fundamentais.	B1.8.Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos, fomentando os valores democráticos.	CSB1.8.1.Valora a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos e fomenta os valores democráticos.	CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP	Ri
B1.14.Iniciativa emprendedora. Actividades de experimentación.	B1.9.Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras.	CSB1.9.1.Amosa actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que lle rodean.	CSIEE CSC CAA	1ª 2ª 3ª	EMP	Ri
		CSB1.9.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.	CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri
B1.15.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos.	B1.10.Desenvolver actitudes en cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.	CSB1.10.1.Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas.	CSC CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	EMP PV EC	Ri
		CSB1.10.2.Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta	CSC CAA CSIEE	1ª 2ª 3ª	EOE CL TIC CA	Ri

		responsabilidades.				

B2.1.Cartografía. Planos, mapas e planisferios. B2.2.Tipos de mapas: físicos, políticos e temáticos. B2.3. Escalas e signos convencionais dun mapa. B2.4.Técnicas de orientación no espazo. Elaboración dun itinerario de viaxe coa axuda de ferramentas dixitais.	B2.1.Describir correctamente planos e mapas, incluíndo os planisferios, interpretando a súa escala e signos convencionais.	CSB2.1.1.Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, incluíndo os planisferios, define que é a escala nun mapa e emprega e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel.	CMCCT CAA	2ª	EOE CL TIC CA	Po-e Ct T-av
B2.5.O clima. Elementos e factores climáticos.	B2.2.Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores que o determinan.	CSB2.2.1.Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que o determinan	CMCCT CCL	2ª	EOE CL TIC CA	Po-e Ct T-av

B2.6.A paisaxe: elementos que o forman, tipos de paisaxes. B2.7.Características dos principais paisaxes de España e de Europa	B2.3.Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que o compoñen e as características dos principais paisaxes de España e de Europa.	CSB2.3.1.Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características dos principais paisaxes de España e de Europa valorando a súa diversidade.	CMCCT CCL CSC	2ª	EOE CL TIC CA	Po-e Ct T-av
B2.8.A diversidade xeográfica das paisaxes de Europa: relevo, climas e hidrografía. B2.9. Utilización e consulta en sistemas de información xeográfica.	B2.4.Identificar as principais unidades de relevo de Europa, os seus climas e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa.	CSB2.4.1.Localiza nun mapa o relevo de Europa, as súas vertentes hidrográficas e o seu clima.	CMCCT	2ª	EOE CL TIC CA	Po-e Ct T-av
		CSB2.4.2.Recoñece as principais características do relevo, os ríos e o clima de Europa.	CMCCT CAA	2ª	EOE CL TIC CA	Po-e Ct T-av

B2.10.A intervención humana no medio. Consumo responsable. Os problemas da contaminación. B2.11.O desenvolvemento sostible. B2.12. Elaboración dun plan de reciclaxe.	B2.5.Explicar a influencia do comportamento humano no medio natural, identificando o uso sostible dos recursos naturais propoñendo unha serie de medidas necesarias para o desenvolvemento sostible da humanidade, especificando os seus efectos positivos.	CSB2.5.1.Explica o uso sostible dos recursos naturais propoñendo e adoitando unha serie de medidas e actuacións que conducen á mellora das condicións ambientais do noso planeta.	CSC CMCCT CAA CCL	2ª	EOE TIC CA	Ct Tv-c
B2.13.O cambio climático: causas e consecuencias.	B2.6. Explicar as consecuencias que teñen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático.	CSB2.6.1 Explicar as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.	CSC CMCCT CAA CCL	2ª	EOE TIC	Ct- Tv-c Po-e
B3.1.A Unión Europea. B3.2.A organización económica, social, política e territorial da Unión Europea. 1. Aproximación a algunhas características significativas dos países europeos a través dun	B3.1. Identificar a estrutura e os fins da Unión Europea, explicando algunhas vantaxes derivadas do feito de formar parte da Unión Europea.	CSB3.1.1.Explica que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos políticos e económicos e localiza nun mapa os países membros e as súas capitais. CSB3.1.2. Identifica as principais institucións e os seus órganos de goberno na Unión Europea, recoñecendo os seus símbolos e	CSC CAA CSC CCEC CCL	3ª 3ª	EOE TIC EOE TIC	Po-e Ct Tv-c Po-e Ct T-av

proyecto cooperativo.		explicando en que consiste o mercado único e a zona euro.				
B3.3.Demografía e poboación. Variables demográficas.	B3.2.Comprender e interpreta os principais conceptos demográficos e calculalos a partir dos datos de poboación.	CSB3.2.1.Define poboación dun territorio e identifica os principais factores que inciden nesta e defíneos correctamente.	CSC CCL	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B3.4.Conceptos demográficos: poboación absoluta, densidade de poboación distribución espacial, crecemento natural e crecemento real da poboación.		CSB3.2.2 Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación.	CMCCT CSC CAA	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B3.5.Representación gráfica de datos demográficos: as pirámides de poboación.						
B3.6 Poboación de Europa: distribución e evolución.	B3.3.Distinguir as principais características española e europea, explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica e representándoa graficamente.	CSB3.3.1.Describe as principais características da poboación española e europea.	CSC CCL	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CSB3.3.2.Explica o proceso da evolución da poboación en España e Europa e describe a incidencia que tiveron nesta, factores como a esperanza de vida ou a natalidade.	CSC CCL CAA	3ª	EOE TIC	Tv-c Ct T-av

		CSB3.3.3.Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española e europea.	CSC CCL	3ª	EOE TIC	Ct T-av Tv-c Po-e
		CSB3.3.4.Describe a densidade de poboación de España comparándoa mediante gráficos coa media da Unión Europea.	CSC CMCCT	3ª	EOE TIC	Po-e T-av Tv-c Ct
B3.7.Os movementos migratorios: éxodo rural, a emigración a Europa, a chegada de emigrantes ao noso país, problemas actuais da poboación. Estudo dos movementos migratorios da familia.	B3.4.Describir os movementos migratorios da poboación galega e de España explicando o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de emigrantes ao noso país e identificar os problemas actuais da poboación.	CSB3.4.1.Explica o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de emigrantes ao noso país.	CSC CCEC CCL	3ª	EOE TIC	Tv-c Ct T-av Po-e
		CSB3.4.2.Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación: superpoboación, envellecemento, inmigración etc.	CSC CCEC	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B3.8.As actividades económicas e os sectores produtivos de España e Europa. B3.9.A produción de bens e servizos.	B3.5.Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describir as características destes recoñecendo as principais actividades económicas de España e Europa.	CSB3.5.1.Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo ao que pertencen.	CSC CMTC	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
		CSB3.5.2.Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en España e Europa e as súas localizacións	CSC CCL	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av

		nos territorios correspondentes				
B3.10.O consumo e a publicidade. Debates sobre a influencia da publicidade nas nosas prácticas diarias.	B3.7.Tomar conciencia do valor do diñeiro e dos seus usos mediante un consumo responsable e o sentido do aforro.	CSB3 7.1.Diferencia entre distintos tipos de gasto e adapta o seu presuposto a cada un deles	CSIEE CAA CMCCT CSC	3ª	EC	Po-e Ct T-av
		CSB3 7.2.Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno presuposto persoal.	CSIEE CAA CMCCT CSC	3ª	EC	Tv-c T-av
		CSB3.7.3.Investiga sobre diferentes estratexias de compra, comparando prezos e recompilando información.	CSIEE CAA CMCCT CSC	3ª	EC	Tv-c T-av
B3.12.Empregabilidade e espírito emprendedor.	B3.8.Comprender os beneficios que ofrece o espírito emprendedor.	CSB3 8.1.Desenvolve a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros dunha sociedade.	CSIEE CAA CSC	3ª	EMP EC	Ri
B3.13.A empresa. Actividade e funcións.	B3.9.Explica as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades e formas de organización que poden desenvolver distinguindo entre os diferentes tipos de	CSB3.9.1.Identifica diferentes tipos de empresa segundo o seu tamaño e o sector económico ao que pertencen ás actividades que desenvolven.	CSC CMCCT	3ª	EOE TIC	Ri Tv-c T-av
		CSB3.9.2.Describe diversas formas de organización empresarial.	CCL CSC	3ª	EOE TIC	Ct Tv-c

	empresas.	CSB3.9.3.Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía, ilustrando as definicións con exemplos.	CCL CSC	3ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av

B4.1.As idades da historia: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. B4.2.As fontes históricas e a súa clasificación. Realización dun traballo expositivo seleccionando e clasificando distintas fontes (artísticas, literarias, gráficas, estatísticas, cartográficas, orais, etc.)	B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia.	CSB4.1.1.Define o concepto de prehistoria, identifica a idea de idade da historia e data as idades da historia, asociadas aos feitos que marcan os inicios e finais nomeando algunhas fontes da historia representativas de cada unha delas.	CSC CAA CCEC CCL CMCCT	1ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B4.3.O tempo histórico e a súa medida. B4.4.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. Realización dunha liña do tempo que recolla os acontecementos históricos máis relevantes que marcan as idades da historia.	B4.2.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes.	CSB4.2.1.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos.	CSC CMCCT CAA CCEC	1ª	EOE TIC EMP	Po-e Ct T-av

B4.5.As transformacións económicas, políticas, sociais e culturais do século XIX.	B4.3. Identificar, localizar no tempo e no espazo e comprender os procesos e acontecementos históricos, políticos, sociais e culturais, máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	CSB4.3.1. Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas idades da historia en España.	CMCCT CSC CCEC	1ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B4.6. España na Idade Contemporánea I: o século XIX.		CSB4.3.2. Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da historia de España describindo as principais características de cada unha delas.	CMCCT CSC CCEC	1ª	EOE TIC	Po-e Ct T-av
B4.7. As transformacións económicas, políticas, sociais e culturais do século XX.		CSB4.3.3. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas.	CSC CCEC CAA	1ª	EOE TIC	Ri Tv-c Ct
B4.8. España na Idade Contemporánea II: o século XX. Mulleres e homes relevantes na historia de España e Galicia.		CSB4.3.4. Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de España citando os seus representantes máis significativos.	CCEC CMCCT CSC	1ª	EOE TIC EC	Po-e Ct T-av
B4.9. España na Unión Europea.		CSB4.3.5. Explica os principais acontecementos que se produciron durante o s. XIX e XX e que determinan a nosa historia	CSC CCEC CAA	1ª	EOE TIC EC	Po-e Ct T-av
B4.10. O Mundo Actual. Realización de arquivos sobre temas de actualidade.						

		contemporánea.				
		CSB4.3.6.Describe as características da sociedade española actual, e valora o seu carácter democrático e plural, así como a pertenza á Unión Europea.	CSC CCEC CAA	1ª	EC	Ri Ct Po-e Ct
B4.11.Noso patrimonio histórico e cultural.	B4.4.Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar.	CSB4.4.1.Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora.	CSC CCEC CAA	1ª	EC	Po-e Ri Ct T-av
B4.12.Patrimonio da Humanidade. Elaboración dunha guía sobre os sitios e lugares Patrimonio da Humanidade.		CSB4.4.2.Respecta os restos históricos e os valora como un patrimonio que debemos legar e recoñece o valor que o patrimonio arqueolóxico monumental nos achega para o coñecemento do pasado.	CSC CCEC CAA	1ª	EC	Po-e Ct T-av Ri
B4.13.Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo.	B4.5.Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha	CSB4.5.1.Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo ou un edificio antigo.	CSC CCEC CAA	1ª	EC	Ri
		CSB4.5.2.Aprecia a herdanza	CSC CCEC	1ª	EC	Ri Tv-c

	actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural.	cultural a escala local, nacional e europea como a riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar.	CAA			

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	
CSB1.1.1.	Recompila, organiza e analiza información relevante sobre o tema para completar traballos, responder cuestións e expor dita información oralmente e(ou por escrito).
CSB1.2.1.	Investiga, aprende e elabora traballos coa terminoloxía adecuada.
CSB1.2.2.	Busca e analiza a información sobre a Terra e sobre conceptos demográficos manexando imaxes, táboas e gráficos. Interpreta imaxes relacionadas coa unidade e explica os seus elementos.
CSB1.3.1.	Utiliza con precisión o vocabulario adquirido sobre os temas tratados para realizar os seus traballos de clase.
CSB1.3.2.	Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa unidade que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.
CSB1.4.1.	Realiza traballos de investigación de forma individual ou grupal seguindo unha planificación previa.
CSB1.5.1.	Participa nun proceso de negociación e amosa habilidades para chegar a acordos.
CSB1.5.2.	Manifesta autonomía e responsabilidade na planificación e realización das accións e tarefas.
CSB1.6.1.	Toma a iniciativa, infórmase, estrutura e elabora un plan de negociación para resolver conflitos.
CSB1.7.1.	Participa no centro e intervéñ activamente para resolver conflitos entre os seus compañeiros.
CSB1.7.2.	Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornos.
CSB1.8.1.	Distingue entre imposición e consello; valora a cooperación mediante consellos fundamentados en criterios obxectivos de solución de problemas.
CSB1.9.1.	Manifesta autoxestión e responsabilidade na planificación e realización das accións e tarefas.
CSB1.9.2.	Mostra unha actitude de respecto cara as opinións dos demais e participa de maneira positiva nos traballos de grupo.
CSB1.10.1.	Mostra unha actitude de respecto cara as opinións dos demais e participa de maneira positiva nos traballos de grupo.
CSB1.10.2.	Participa en traballos en grupo, toma decisións e acepta responsabilidades.
CSB2.1.1.	Identifica mapas e planisterios e os seus elementos máis comúns así como a escala dun mapa.
CSB2.2.1.	Sitúa as zonas climáticas españolas, describe os seus trazos principais e interpreta climogramas asociándoos aos diferentes climas de España e Galicia.
CSB2.3.1.	Localiza nun mapa e describe as unidades de relevo: montañas, depresión, Meseta e arquipélagos; identifica os principais accidentes costeiros de España. Localiza xeograficamente e politicamente España dentro de Europa.

CSB2.4.1.	Localiza nun mapa a latitude de Europa e os principais elementos do seu relevo.
CSB2.4.2.	Identifica os principais elementos do relevo europeo e describe as características do seu clima.
CSB2.5.1.	Identifica e describe as principais actuacións do ser humano sobre a natureza e a súa influencia no medio.
CSB2.6.1.	Investiga sobre as medidas a aplicar para frear o efecto invernadoiro.
CSB3.1.1.	Explica o concepto de cidadanía no contexto europeo, indica os país que forman parte do continente europeo e coñece os principios fundacionais da Unión Europea.
CSB3.1.2.	Busca e identifica as persoas máis relevantes das principais institucións e os órganos de goberno da Unión Europea.
CSB3.2.1.	Explica as diferenzas e as semellanzas na distribución de poboación que existen en España e en Europa.
CSB3.2.2.	Interpreta unha pirámide de poboación.
CSB3.3.1.	Clasifica os países de Europa segundo aspectos como a súa densidade poboacional e recoñece trazos culturais dos diferentes países. Relaciona as características da poboación cos sectores produtivos en España.
CSB3.3.2.	Agrupa os países de Europa e as zonas de España segundo intervalos de densidade de poboación e interpreta gráficas representando diferentes aspectos da poboación europea.
CSB3.3.3.	Identifica os factores que determinan a distribución poboacional.
CSB3.4.2.	Describe as características de poboación europea e cal é o seu principal problema.
CSB3.5.1.	Describe os tres sectores de actividades económicas e é capaz de agrupar os diferentes traballos concretos no sector ao que corresponden.
CSB3.5.2.	Identifica os sectores económicos predominantes en diferentes zonas de España e Europa.
CSB3.6.1.	Analiza as características das técnicas publicitarias máis habituais.
CSB3.7.1.	Manifesta conciencia de aforro e distingue entre gasos necesarios e superfluos.
CSB3.7.2.	É capaz de elaborar un orzamento persoal no contexto dunha tarefa concreta.
CSB3.7.3.	Recompila información sobre produtos para elaborar diferentes presupostos e escoller o máis axeitado.
CSB3.8.1.	Elabora o bosquejo dun plan de creación empresarial
CSB3.9.1.	Distingue diferentes tipos de empresa relacionando o sector económico ao que pertencen.
CSB3.9.2.	Describe diversas formas de organización empresarial.
CSB3.9.3.	Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía.

CSB4.1.1.	Identifica as idades da Historia, as súas datas e os feitos máis representativos de cada etapa.
CSB4.2.1.	Realiza unha liña do tempo que recolla os acontecementos históricos máis importantes.
CSB4.3.1.	Identifica os feitos históricos que marcan o inicio e o final de cada idade histórica da historia de España e sitúaos nunha liña do tempo.
CSB4.3.2.	Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da historia de España.
CSB4.3.4.	Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de España.
CSB4.3.5.	Identifica os principais feitos da Idade Contemporánea
CSB4.3.6.	Describe o proceso que levou a España a ingresar na UE como membro de pleno dereito e coñece as institucións da Unión Europea.
CSB4.4.1.	Coñece e valora a importancia dos restos do pasado para o estudo da historia. Identifica algunha das mostras máis representativas do patrimonio cultural e histórico dos séculos XIX e XX.
CSB4.4.2.	Relaciona o patrimonio artístico co seu contexto cultural e histórico.
CSB4.5.1.	Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo.
CSB4.5.2.	Busca información sobre diferentes mostras do patrimonio artístico e cultural europeo.

ÁREA DE EDUCACIÓN EN VALORES

1. Fomentar a autovaloración, o autocoñecemento, a autoconciencia emocional e a respectabilidade persoal, para desenvolver un autoconcepto e un estilo persoal positivo.
2. Coñecer estratexias de regulación emocional e reestruturación cognitiva que lle permitan controlar e superar os sentimentos negativos e as situacións adversas dunha forma construtiva e pacífica.
3. Desenvolver a capacidade para tomar decisións e comprometerse cun mesmo e coas persoas que o rodean, para entender o valor da responsabilidade.
4. Mellorar a capacidade de emprendemento para afrontar retos diversos e poder innovar en ámbitos nos que se desenvolve habitualmente.
5. Incrementar a automotivación e a autonomía persoal a través da proposta de desafíos e a resolución de problemas. Coñecer e tomar conciencia dos beneficios sociais e económicos que proporciona a iniciativa privada á sociedade na que vivimos.
6. Desenvolver habilidades de comunicación verbal e non verbal que permitan participar en actos comunicativos diversos, respectando o espazo dos interlocutores e evitando os elementos inhibidores da comunicación.
7. Utilizar o diálogo como medio que permita expresar, interpretar e conectar pensamentos e argumentos que favorezan a comunicación e o recoñecemento de elementos comúns de diversos puntos de vista.
8. Adquirir noções básicas sobre a intelixencia interpersonal e o altruísmo, que fortalezan a cohesión grupal, a interacción social e actitudes desinteresadas cara ás persoas que o rodean.
9. Analizar as causas e as consecuencias de prexuízos de diversa índole para desenvolver o respecto e a tolerancia cara ás diferenzas persoais e sociais.
10. Analizar as directrices da Declaración Universal dos Dereitos Humanos en canto á liberdade de expresión, de opinión, de pensamento, de conciencia e de relixión, tomando conciencia da importancia da aplicación dos devanditos dereitos no ámbito escolar, familiar e social.
11. Resaltar a vulneración de dereitos e liberdades fundamentais a través da análise de feitos sociais discriminatorios, tales como o holocausto, os campos de concentración, o maltrato e as minorías étnicas.
12. Adquirir coñecementos e medidas básicas que favorezan a prevención e a actuación ante os accidentes que acontecen no ámbito escolar.
13. Desenvolver a cooperación e a interdependencia positiva para equilibrar as carencias individuais e potenciar actitudes colaboradoras que permitan afrontar retos comúns e crear lazos afectivos duradeiros.
14. Recoñecer e respectar os dereitos e deberes do alumnado para poñelos en práctica no centro escolar.
15. Aprender a resolver situacións de conflito realizando xuízos morais, utilizando unha linguaxe positiva e aplicando as fases da mediación formal, para transformar as devanditas situacións en oportunidades de aprendizaxe e crecemento persoal.
16. Entender o significado da responsabilidade e a xustiza social para poder detectar e analizar situacións de desigualdade social no seu ámbito máis próximo.
17. Tomar conciencia da importancia de exercer os dereitos e os deberes derivados do pagamento de impostos para gozar dos beneficios que nos achegan e previr desequilibrios económicos e sociais.

18. Adoptar unha actitude crítica ante as accións do home que non favorecen o respecto, a conservación do medio ou o equilibrio ecolóxico.

Contidos:

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

O autoconceito. O autocoñecemento. A autovaloración. Os trazos de personalidade. A autoconciencia emocional. A respectabilidade e a dignidade persoal. O estilo persoal positivo.

O autocontrol. A regulación dos sentimentos. As estratexias de reestruturación cognitiva. A resiliencia.

A iniciativa. O emprendemento. A automotivación. A autoproposta de desafíos. Responsabilidade. A toma de decisións persoal meditada. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

As habilidades de comunicación. A percepción e o emprego do espazo físico na comunicación. Os elementos da comunicación non verbal que favorecen o diálogo: ton de voz e xeito de falar. A iniciación, mantemento e finalización de conversacións. Os inhibidores da comunicación.

O diálogo. A busca do mellor argumento. A creación de pensamentos compartidos a través do diálogo. A inferencia e o sentido da expresión dos demais. A escoita activa e a axuda.

A empatía. A intelixencia interpersoal. O altruísmo.

O respecto, a tolerancia e a valoración do outro. As diferenzas culturais. As consecuencias dos prexuízos.

Os dereitos e deberes. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos: liberdade de expresión e opinión. A liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión. A análise de feitos discriminatorios. Os dereitos e deberes do alumnado.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

A interdependencia e a cooperación. As condutas solidarias. A aceptación do outro. A resolución de problemas en colaboración. Compartir puntos de vista e sentimentos.

A resolución de conflitos. A linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais. As fases da mediación formal. A transformación do conflito en oportunidade.

Os valores sociais e a democracia. A responsabilidade social. A xustiza social. Os servizos públicos e os bens comúns.

O respecto e a conservación do medio. A actitude crítica ante a falta de respecto e conservación do medio.

c) Criterios de avaliación:

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

Valorar a respectabilidade e a dignidade persoal, desenvolver un estilo persoal positivo e empregar as emocións de forma positiva para facilitar o pensamento.

Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais, empregar estratexias de reestruturación cognitiva para superar as dificultades que xorden, e responsabilizarse do ben común.

Ter un bo sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais, propoñerse desafíos e levalos a cabo mediante unha toma de decisións persoal meditada e responsable.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

Iniciar, manter e finalizar conversacións cun xeito de falar adecuado aos interlocutores e ao contexto, tendo en conta os factores que inhiben a comunicación, para superar barreiras, e os que permiten lograr proximidade.

Crear pensamentos compartidos a través do diálogo, en busca do mellor argumento.

Desenvolver de acordo á idade os aspectos da intelixencia interpersoal, e valorar e practicar o altruísmo no ámbito máis próximo.

Razoar as consecuencias dos prexuízos sociais, analizar os problemas que provocan e reflexionar sobre o efecto que teñen nas persoas que os sofren.

Comprender a relevancia de preservar os dereitos de libre expresión e opinión, e a liberdade de pensamento, de conciencia e de relixión.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

Potenciar a resolución de problemas en colaboración, mostrar condutas solidarias e poñer de manifesto unha actitude aberta cara aos demais para compartir puntos de vista e sentimentos.

Transformar o conflito en oportunidade, coñecer e empregar as fases da mediación, e utilizar a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.

Asumir os dereitos e deberes do alumnado, realizar xuízos morais de situacións escolares utilizándoos como referencia, e resolver dilemas morais con supostos prácticos que reflectan situacións escolares.

Coñecer e apreciar os valores da Constitución española; dereitos e deberes; comprender o sentido da responsabilidade social e a xustiza social.

Manter unha actitude crítica ante as faltas de respecto á conservación do medio.

d) Estándares de aprendizaxe:

Bloque 1: A identidade e a dignidade da persoa.

Razoa e expresa por escrito o valor da respectabilidade e a dignidade persoal.

Coñece e asume os trazos característicos da propia personalidade.

Realiza un adecuado recoñecemento e identificación das súas emocións.

É capaz de expresar os seus sentimentos, necesidades e dereitos, á vez que respecta os dos demais nas actividades cooperativas.

Aplica o autocontrol á toma de decisións, así como a negociación e a resolución de conflitos.

Realiza propostas creativas e utiliza as súas competencias para abordar proxectos.

É consciente dos problemas escolares e séntese seguro e motivado para resolvelos.

Identifica, define problemas e implanta solucións potencialmente efectivas.

Define e formula problemas claramente.

Comprende e expresa por escrito a importancia da iniciativa privada na vida económica e social.

Actúa estimando as consecuencias das propias accións e desenvolvendo actitudes de respecto e solidariedade cara aos demais en situacións formais e informais de interacción social.

Emprega o pensamento consecuencial para tomar decisións.

Identifica vantaxes e inconvenientes dunha posible solución antes de tomar unha decisión.

Bloque 2: A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

Coñece e emprega adecuadamente os sistemas de comunicación non verbal xestual, icónica, táctil instintiva e sonora instintiva en situacións reais e simuladas.

Coida as expresións co obxecto de mellorar a comunicación e facilitar o achegamento co seu interlocutor nas conversacións.

Mostra interese polos seus interlocutores e predisposición a compartir sentimentos e pensamentos cando dialoga.

Reflexiona sobre factores inhibidores da comunicación e expresa conclusións en traballos creativos.

Infire e dálle o sentido adecuado á expresión dos demais no diálogo.

Utiliza correctamente as estratexias de escoita activa.

Relaciona diferentes ideas e opinións para encontrar os seus aspectos comúns.

Desenvolve un bo autoconcepto, é capaz de autocontrolarse e pon en xogo a motivación apropiadamente.

Utiliza a capacidade de empatizar e as diferentes habilidades sociais para favorecer o benestar individual e contribuír á cohesión dos grupos sociais aos que pertence.

Móstrase xeneroso no seu ámbito próximo.

Colabora en causas altruístas en colaboración coa comunidade educativa.

Detecta e axuíza criticamente prexuízos sociais que se producen no seu ámbito próximo.

Analiza e describe verbalmente os problemas que orixinan os prexuízos sociais.

Expón razoadamente consecuencias dos prexuízos sociais para as persoas do ámbito social próximo.

Valora e respecta a libre expresión de todos os membros da comunidade educativa.

Comprende, interpreta e acepta opinións diferentes ás propias durante as achegas de ideas, debates e traballos en equipo.

Relaciona diferentes culturas e relixións coas formas de pensamento de persoas pertencentes a elas.

Bloque 3: A convivencia e os valores sociais.

Establece relacións de confianza cos iguais e as persoas adultas.

Desenvolve proxectos e resolve problemas escolares en colaboración.

Mostra boa disposición a ofrecer e recibir axuda.

Mostra condutas solidarias e traballa cooperativamente.

Pon de manifesto unha actitude aberta cara aos demais para compartir puntos de vista e sentimentos durante a interacción social na aula.

Resolve os conflitos de modo construtivo.

Coñece e emprega as fases da mediación en situacións reais e simulacións.

Emprega a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos nas relacións interpersoais.

Analiza as emocións, os sentimentos, e posibles pensamentos e puntos de vista de protagonistas de mensaxes audiovisuais que entran en conflito.

Coñece e enumera dereitos e deberes do alumnado, e actúa en coherencia con eles.

Realiza xuízos morais de situacións escolares.

Actúa de forma coherente con valores persoais como a dignidade, a liberdade, a autoestima, a seguridade nun mesmo e a capacidade de enfrontarse aos problemas.

Participa no ámbito escolar dun modo responsable.

Realiza unha avaliación crítica das desigualdades que detecta a través dos medios de comunicación.

Axúza criticamente os valores implícitos en situacións vividas ou presentadas mediante elementos audiovisuais, de acordo cos cales, se constitúe a vida en común nunha sociedade democrática.

Comprende, valora e expón por escrito o deber da achega cidadá ao ben da sociedade.

Coñece e explica verbalmente que os impostos serven para poder proporcionar recursos sociais que melloran a calidade de vida dos cidadáns.

Analiza, explica e expón, mediante imaxes, as causas e as consecuencias da intervención humana no medio.

Investiga criticamente a intervención humana no medio e comunica os resultados.

Compórtase de acordo coa postura de defensa e recuperación do equilibrio ecolóxico e de conservación do medio.

e)Competencias clave:

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia nesta área curricular permítenos utilizar, interpretar e expresar con claridade elementos e razoamentos matemáticos para enfrontarse a aquelas situacións cotiás que os precisan. Así mesmo, esta competencia ofrece a posibilidade de empregar o razoamento lóxico, analizar e axuizar a partir de conflitos, e resolver problemas e xuízos morais de diversos problemas sociais e históricos.

Comunicación lingüística

Para o bo desenvolvemento desta competencia nesta área, será decisivo o fomento da lectura a través de libros e de fragmentos de textos escollidos para comentar na aula con dúas finalidades: mellorar a comprensión lectora e a adquisición de destrezas para a expresión escrita, e adquirir identidade sobre o que significa unha sociedade cívica. Todo iso co obxectivo de favorecer o coñecemento dos valores, os dereitos e os deberes destacados nos dereitos humanos, etc. Trataremos desde esta área de que adquiren as destrezas comunicativas, tanto orais coma escritas, e para iso, procuraremos adestrar polo menos un descriptor en cada unha das unidades didácticas.

Competencia dixital

Desenvolver a competencia dixital desde esta área axudaranos a manexar ferramentas que posibiliten o acceso ao coñecemento e á vez, nos ensine o seu uso responsable; a devandita competencia favorecerá dous tipos de traballo: autónomo e participativo, nos que se fomentará a identidade persoal e a relación interpersoal, respectivamente, desde unhas bases sólidas nas que poidan empezar a xerar os seus propios criterios sobre situacións reais da sociedade na que viven.

Conciencia e expresións culturais

A través desta competencia e desde esta área, posibilitase a adquisición de pautas sociais e cívicas persoais, interpersoais e interculturais para participar dunha forma eficaz e construtiva en sociedades cada vez máis diversificadas.

Competencias sociais e cívicas

A área de Valores Sociais e Cívicos pídennos que se facilite a construción da identidade individual e se potencien as relacións interpersoais para favorecer a convivencia de acordo a valores cívicos socialmente recoñecidos, polo que esta competencia fomentará todos aqueles aspectos que lle axuden ao alumnado a formarse como persoas e cidadáns participativos na mellora e o desenvolvemento dunha sociedade democrática.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

O sentido de iniciativa e espírito emprendedor beneficiará ao alumnado, xa que se iniciará no autocoñecemento a distintos niveis para poder desenvolver habilidades que o leven a tomar iniciativas emprendedoras que faciliten a asunción da complexa convivencia social propiciando valores de interdependencia positiva e cooperación, de acordo cos valores, os dereitos e os deberes da sociedade na que se desenvolven.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender favorece a forma en que o proceso de ensino-aprendizaxe se vai consolidando no alumnado. As metodoloxías empregadas nesta área estarán relacionadas co traballo de investigación, de forma que a participación e a implicación do alumnado sexa real, así como o recoñecemento e a aceptación das normas sociais e de convivencia.

Nesta área insistirase na relación entre o progreso persoal e o académico, xa que iso supoñerá unha das bases para que se inicien na construción do seu propio proxecto persoal de vida.

ACTIVIDADES 6º E. PRIMARIA

O tipo de actividades a desenvolver para acadar os obxectivos propostos comprenderán:

- .- Actividades individuais / grupais para a procura de información
- .- Realización de Proxectos de Investigación nas distintas áreas, seguindo un guión pre-establecido.
- .- Estratexias de planificación do traballo, organización escrita da información recollida.
- .- Lectura e Exposición oral do traballo realizado.
- .- Elaboración e tratamento de documentos propios nos dispositivos dixitais. Utilización preferente das TIC.
- .- Tarefas integradas por competencias.
- .- Actividades dos materiais de texto á nosa disposición na plataforma EVA (Edixgal).
- .- Actividades de creación propia do profesorado engadidas á plataforma dixital e Aula virtual do centro.

METODOLOXÍA 6º E. PRIMARIA

Tomando como referente os principios metodolóxicos do noso decreto de currículo (decreto 105/2014 do 4 de setembro polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidades Autónoma de Galicia), poñeremos como principal punto de partida da nosa práctica docente, a importancia da diversidade dos alumnos, promovendo para iso unha atención individualizada, previndo as posibles dificultades de aprendizaxe e a posta en práctica de mecanismos de reforzo naqueles que se detectan necesidades nos que caben destacar 6 casos. Non presentan grandes dificultades a nivel cognitivo, simplemente, que os seus ritmos de aprendizaxe son inferiores ao que lles correspondería por idade e curso e que precisan dunha atención máis específica e con materiais de reforzo e recursos específicos que melloren as súas características e así acaden o logro de adquisición dos obxectivos das competencias clave do curso.

Para poder atender a estas singularidades das aulas, empregaremos diferentes medidas organizativas e curriculares que se adapten as súas necesidades. Empregaremos como principal medida o reforzo individualizado con profesorado con dispoñibilidade horaria para traballar aqueles aspectos que precisen mellorar para acadar con éxito o desenvolvemento axeitado das competencias clave, así como o contacto permanente co Departamento de Orientación para contar co profesorado de P.T.

Como centro Edixgal, cada alumno de 6º de primaria dispón dun dispositivo individual para acceder á plataforma virtual e realizar as tarefas encomendadas.

Ademais desta medida, traballaremos outras estratexias que faciliten a integración, participación e socialización de todo o alumnado (dado que hai alumnado procedente do estranxeiro, con descoñecemento da lingua galega).

Entre estas medidas destacar:

a) Aprendizaxe cooperativa/colaborativa.

A metodoloxía que utilizaremos está baseada na estrutura cooperativa, que a podemos definir como: o uso didáctico de equipos reducidos de alumnos, xeralmente de composición heteroxénea en rendemento e capacidade, utilizando unha estrutura da actividade tal que asegure ao máximo a participación equitativa (para que tódolos membros de equipo teñan as mesmas oportunidades de participar) e potencie ao máximo a interacción simultánea entre eles, coa finalidade de que tódolos membros do equipo aprendan os contidos propostos, cada un ata o máximo das súas posibilidades e aprendan, ademais, a traballar en equipo.

b) Liñas metodolóxicas xerais.

Por outro lado, teranse en conta as liñas metodolóxicas xerais:

- Partiremos dos coñecementos previos do alumnado, facendo referencias ás súas aprendizaxes anteriores, así como ao desenvolvemento do neno/a e ás súas características psicoevolutivas.
- Elaboraremos esquemas e mapas conceptuais para comprendermos a estrutura do tema que imos traballar.
- Seguiremos unha metodoloxía expositiva, investigadora (ao través de proxectos de procura documental), descubridora, creativa, activa e participativa, fomentando debates e discusións para fomentar a creación dun espírito crítico.

- Consideramos necesario aumentar a retención (memorización) de coñecementos, pero sempre co fin de que esas aprendizaxes sexan significativas e funcionais.
- Fomentaremos unha aprendizaxe activa e autónoma (aprender por si mesmo).
- Procuraremos a socialización do alumnado propiciando o diálogo e a súa participación na organización da vida na aula.
- Daremos especial importancia á cooperación, aproveitando as potencialidades da titorización entre iguais.
- Proporcionaremos guías e estratexias de aprendizaxe, fomentaremos o afán de superación e a interiorización das normas do centro.
- Procuraremos traballar a comprensión e expresión lectoras así como a expresión oral nos seus distintos aspectos (escoitar, falar, discurso, debate, exposicións, técnicas gráficas, manipulación matemática....).
- Incorporaremos este curso o recurso de lectura on-line. Mediante a inscrición do centro na plataforma de lectura interactiva Fiction Express intentaremos mellorar a competencia lectora do alumnado.
- Aproveitaremos os recursos dos que dispoñemos como centro Edixgal para integrar plenamente as TIC no proceso de ensinanza-aprendizaxe.
- Negociaremos as rutinas da clase co alumnado, e as exporemos claramente na aula (horarios, normas...).

AVALIACIÓN 6º E. PRIMARIA

PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE

A avaliación dos procesos de aprendizaxe do alumno será **inicial** para ver o nivel de coñecementos previos que posúe o alumnado e adaptar as aprendizaxes na medida do posible as súas características e necesidades; **continua e global**, valorando o proceso e progreso do alumnado ao longo do curso a través das tarefas e metodoloxías a empregar así como o grado de consecución das competencias clave e **final** para valorar as aprendizaxes adquiridas ao longo do curso.

A avaliación irá enfocada a mellorar a aprendizaxe dos alumnos, para elo será necesario diversificar as ferramentas, establecer os tempos e espazos na aula para a avaliación dos procesos de aprendizaxe.

Os mestres e mestras avaliaremos tanto as aprendizaxes do alumno como os procesos de ensinanza e a súa práctica docente, para o que establecerán indicadores de logro na programación.

● Procedementos e instrumentos de avaliación.

- Tarefas diarias (Td)
- Rexistros individuais (Ri)
- Diarios de clase (Dc)
- Fichas de seguimento (Fs)
- Probas orais e escritas (Po-e)
- Cadernos de traballo (Ct)
- Traballo diario na plataforma EVA (T-eva)

- Tarefas da aula virtual (T-av)
- Traballos voluntarios e traballos de clase (Tv-c)
- Cadernos de rexistro para a coavaliación do traballo dos equipos (Cr)
- Rúbricas (Rb)
- Rexistros para a autoavaliación do uso de ferramentas tecnolóxicas e análise das fontes de información (Rx)

CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN

Avaliación Inicial.

As probas de avaliación inicial partirán dos obxectivos e contidos mínimos que o alumnado debeu adquirir ao finalizar o curso anterior e realizaranse durante o meste de setembro.

Obxectivos:

- Detectar as características dos alumnos/as ao comezar o curso nos contidos das áreas.
- Saber que alumnos/as teñen dificultades de aprendizaxe dende principio de curso e cales son as súas carencias para posteriormente realizar un programa de traballo con este alumnado.

- Informar ás familias sobre a situación inicial dos seus fillos/as para implicar á familia no proceso educativo.
- Enlazar as aprendizaxes dos alumnos de quinto curso de Primaria co sexto curso.
- Detectar dificultades de aprendizaxe.

Avaliación continua

A avaliación terá un carácter continuo e teranse en conta os logros do alumnado, así como a súa evolución.

Os traballos presentados deberán respectar unhas normas de presentación establecidas, dependendo, en cada caso, do que se esixa en cada un deles.

É importante que o alumnado traia o día de clase aquel material que se lle pida para unha actividade concreta.

Realizarase a avaliación empregando diferentes instrumentos de avaliación que se concretan na programación de cara área.

En canto á periodicidade coa que se farán as probas escritas, haberá unha proba escrita por cada unidade didáctica do curso.

En canto á valoración da observación do traballo na aula e os instrumentos para a recollida desta información. Teranse en conta a *procura de información, presentación, exposición oral, caderno de clase, traballos de aula, lectura da biblioteca de aula, axilidade mental para o cálculo, respecto polas normas polo material e polos compañeiros.*

A nota final será a nota media das tres avaliacións nas asignaturas de Matemáticas, Ciencias Naturas e Ciencias Sociais. En Lingua Galega e Lingua Castelá, polos estándares comúns que hai nas tres avaliacións, predominará a nota sacada na última avaliación seguindo o principio de avaliación continua.

Criterios de cualificación:

CRITERIOS	VALORACIÓN	INSTRUMENTOS
- Contidos e competencias adquiridas	60 %	Probas obxectivas
- Traballo de clase - Libreta/dispositivo ind. - Estudo diario	20%	Libretas Ordenador Actividades de aula
- Proxectos - Tarefas	20%	Entrega a tempo Organización Exposición

RECUPERACIÓN DE PROBAS NON SUPERADAS

Se un alumno ou alumna tivera varios traballos incorrectos, podería presentar de novo, esta vez mellor, aquelas actividades non desenvolvidas correctamente, recuperándoas deste modo. Nos casos daquelas asignaturas nas que a avaliación sexa continua (caso

das linguas, nas que a maioría dos estándares de aprendizaxe son comúns ás tres avaliacións),, no caso de que o alumnado manifeste esforzo, atención e actitude positivas e un afán de mellorar, se este tivera unha avaliación anterior suspensa, podería tamén recuperala. Nas probas escritas inclúiranse preguntas sobre os contidos non superados na avaliación anterior e que se tratan exclusivamente nun trimestre concreto.

No caso da recuperación de avaliación, considerarase que a avaliación se recuperará coa nota da seguinte naquelas asignaturas con avaliación continua. Nas asignaturas con avaliación non continua, daráselle oportunidade aos alumnos de recuperar cunha exámen específico ou ben incorporando aspectos non superados das avaliacións previas nas novas probas ou traballos.

PROMOCIÓN A ETAPA SEGUINTE (ESO)

Segundo o artigo 6 da citada Orde do 25 de xaneiro de 2022 regula a promoción en Educación Primaria, o seu artigo 6, fai referencia a PROMOCIÓN de sexto EP :

- Ao finalizar sexto da etapa, e como consecuencia do proceso de avaliación, o equipo docente do grupo, na sesión de avaliación final, decidirá sobre a promoción do alumnado. A decisión será adoptada de xeito colexiado, tendo en conta os criterios de promoción e tomando especialmente en consideración a información e o criterio do profesorado titor. A promoción no resto de cursos da etapa será automática.
- O alumnado que **non acade a promoción** permanecerá un ano máis no mesmo curso. A permanencia no mesmo curso considerarase unha medida de carácter extraordinaria tomarase se, tras aplicar as medidas ordinarias suficientes, adecuadas e personalizadas para atender o desfasamento curricular ou as dificultades de aprendizaxe da alumna ou do alumno, o equipo docente considera que a permanencia un ano máis no mesmo curso é a medida máis adecuada para favorecer o seu desenvolvemento. Nese caso, o equipo

docente organizará un plan específico de reforzo para que, durante ese curso, a alumna ou o alumno poida alcanzar o grao de adquisición das competencias correspondentes.

(Esta decisión só poderá adoptarse unha vez durante a etapa, oídas as nais, os pais ou as persoas que exerzan a tutoría legal)

- Co fin de garantir a continuidade do proceso de formación do alumnado, cada alumna ou alumno disporá ao finalizar a etapa dun informe elaborado pola súa titora ou polo seu titor sobre a súa evolución e o grao de adquisición das competencias desenvolvidas. No caso de alumnado con necesidades educativas especiais, o informe deberá reflectir as adaptacións e medidas adoptadas, e a súa necesidade de continuidade na seguinte etapa escolar (ESO)

PLAN E ACTIVIDADES DE REFORZO/RECUPERACIÓN PARA O ALUMNADO QUE REPITE OU PROMOCIONA CON ALGUNHA MATERIA PENDENTE

A Orde do 9 de xuño de 2016 pola que se regula a avaliación e a promoción do alumnado que cursa educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia sinala no seu artigo 6 relativo á promoción de curso e de etapa nos seus apartados 1,3,4 e 4:

1. Ao finalizar cada un dos cursos, e como consecuencia do proceso de avaliación, o equipo docente do grupo, na sesión de avaliación final, decidirá sobre a promoción do alumnado. A decisión será adoptada de forma colexiada, tendo en conta os criterios de promoción e tomando especialmente en consideración a información e o criterio do profesorado titor.

3. Cando un alumno ou unha alumna non promociione deberá permanecer un ano máis no mesmo curso. Esta medida poderá adoptarse unha soa vez durante la etapa, oídos os pais, as nais ou as persoas que exerzan a tutoría legal, e deberá ir acompañada dun plan específico de reforzo ou recuperación e apoio.

4. A repetición consideraras unha medida de carácter excepcional e tomaras tras escotar o resto das medidas ordinarias de reforzo e apoio para resolver las dificultades de aprendizaxe do alumnado.
5. O alumnado que promocióne de curso con algunha área con cualificación negativa deberá seguir un plan específico de recuperación. Neste curso escolar non hai ningún alumno/a que repita do curso anterior, si hai alumnos e alumnas con algunha materia suspensa, alumnado con ANEAE que si ten plan de reforzo, ademais do apoio que recibe de P.T e A.L. (e esperamos o reforzo de PROA+)

MENCIÓN HONORÍFICA

Na Orden de 9 de junio de 2016 por la que se regula la evaluación y la promoción del alumnado que cursa educación primaria en la Comunidad Autónoma de Galicia, no seu art. 5.4:

“Os equipos docentes poderán propoñer o outorgamento dunha mención honorífica aos alumnos e ás alumnas que superasen todas as áreas da etapa e obtivesen sobresaliente ao rematar educación primaria nunha área ou en varias e que demostren un rendemento académico excelente.”

Considéranse os seguintes **criterios** para

- Ter unha media de sobresaliente, non acadando ningunha calificación menor de notable
- Non ter procedementos correctores
- Na última sesión de avaliación, o equipo docente, considera por unanimidade otorgar esa mención en unha o varias materias

DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS

O deseño da avaliación inicial realizarase a partir dos contidos traballados no curso precedente e facendo fincapé nos aspectos considerados esenciais polo equipo docente para poder desenvolver o currículo de 6º de primaria, é dicir, nos obxectivos e contidos mínimos. Dita proba realizarase durante o mes de setembro ao comezo do curso.

Farase especial fincapé nos contidos de natureza instrumental e procedimental (comprensión e expresión escrita, razonamento lóxico-matemático e cálculo).

Os resultados da avaliación inicial proporcionarán información para adaptar os tramos iniciais da programación ás capacidades e competencias do alumnado e propór tarefas colectivas de reforzo nos aspectos curriculares máis problemáticos detectados nesta proba.

A avaliación proporcionará información individual sobre o alumnado para detectar dificultades de aprendizaxe e, en estreita colaboración do departamento de Orientación, iniciar un período de observación de cara a concretar as medidas de apoio e reforzo precisas.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE EN 6º E. PRIMARIA

Tendo en conta que o noso traballo vai dirixido ao alumnado do 6º de primaria, teremos moi en conta a súa idade, as súas características físicas, sociais, intelectuais e emocionais.

Debemos recordar que non todos presentan as mesmas condicións nin características nin se atopan no mesmo momento madurativo.

Nos dous grupos temos alumnado que, por determinadas circunstancias familiares ou de evolución persoal, as súas respostas

educativas son diferentes. Polo tanto, o sistema educativo debe prestar especial atención a isto, adecuando as aprendizaxes a esta diversidade.

Levaremos a cabo estratexias metodolóxicas que favorezan o ensino individualizado, respectando sempre os ritmos, estilos de aprendizaxe, capacidades e motivacións das distintas nenas e nenos das aulas.

Nesta liña considérase indispensable a previsión e provisión de recursos específicos como elementos de apoio para equipos docentes (equipo de orientación educativa), así como a coordinación entre as diferentes instancias de planificación e decisión da práctica educativa (servizos de apoio, docentes, xefatura de estudos...) e a coordinación entre todo o equipo docente dos grupos.

Deste xeito, tratamos de dar resposta á diversidade facendo uso de medidas ordinarias e extraordinarias que van facilitar dito proceso.

Para iso dispoñeremos de medidas ordinarias e extraordinarias tal e como recolle o DECRETO 229/2011, de 7 de decembro, por el que se regula a atención a la diversidad del alumnado de los centros docentes de la Comunidad Autónoma de Galicia en los que se imparten las enseñanzas establecidas en la Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación.

Atendendo ás características que presenta o alumnado destes dous cursos e para dar unha maior resposta ás súas necesidades, dotaremos as aulas dos recursos tanto personais como materiais e medidas necesarios para adecuar as ensinanzas as súas características.

Algúns alumnos precisarán que se adopten medidas para facilitar a interiorización de contidos e facilitar así que todos poidan alcanzar o máximo desenvolvemento das competencias básicas e os obxectivos da etapa, como:

■ *Medidas ordinarias.*

- Acortando as actividades e tempos de realización das mesmas para facilitar a súa consecución.
- Metodoloxías de traballo colaborativo.
- Apoio por parte do profesorado con dispoñibilidade horaria.
- Reforzos educativos.
- Apoio por parte das familias con actividades de reforzo que faciliten a aprendizaxe nun determinado momento.

- Adecuación da programación ás características do alumnado que presenta dificultades.
- Programas de reforz/ampliación nas áreas instrumentais.

Se estas medidas organizativas son insuficientes para algún alumno, precisamos recurrir a algunha medida de tipo extraordinario.

■ *Medidas extraordinarias.*

- Apoio das mestras de PT (dentro ou fóra da aula).
- Adaptación curricular nas áreas instrumentais.

MATERIAIS E RECURSOS EN 6º E. PRIMARIA

Os materiais a utilizar serán:

Ordenador personal (Edixgal); pantalla dixital; libretas e material propio (non compartido este curso dadas as circunstancias).

Na aula dispoñemos de conexión a internet Abalar utilizado como recurso imprescindible no traballo diario de aula en todas as materias.

Material aportado polo profesorado.

AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DOCENTE

Valoraremos a adecuación dos diferentes elementos que conforman esta programación aplicando a seguinte escala e indicadores de logro:

Indicadores de logro	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Vinculación de cada estándar a procedemento e/ou instrumento de avaliación.				
7. Asociación de cada estándar aos elementos transversais.				
8. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
9. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
10. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
11. Adecuación do libro de texto.				
12. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
13. Adecuación da proba de avaliación inicial.				
14. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos.				
15. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avliación contínua.				
16. Adecuación dos criterios establecidos para recuperación dun exame.				
17. Adecuación dos exames.				
18. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con ANEAE.				
19. Grao de desenvolvemento das actividades complementarios e extraescolares previstas.				
20. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
21. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				

22. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
23. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
24. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE

1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumna/o as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección de probas, traballos, etc...				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están vinculadas á conseción do currículo.				
17. Aválase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As actividades complementarias e extraescolares, están deseñadas para cumprir os obxectivos que se mencionan a continuación:

- Desenvolver aspectos non contemplados nos currículos e que propician o desenvolvemento integral dos alumnos.

- Contribuír ao afianzamento de valores relacionados coa socialización, o respecto aos demais, a solidariedade e a conservación do medio ambiente.
- Afianzar o rexeitamento ao consumo de sustancias nocivas e propiciar hábitos de alimentación e conduta que desenvolvan unha vida chea de saúde.
- Servir de nexo de unión entre o centro e o mundo exterior, achegando ao alumno á súa contorna e estimulando o seu interese polo coñecemento e a cultura.

O obxectivo fundamental da nosa tarefa é conseguir o pleno desenvolvemento da personalidade formada no respecto aos principios democráticos de convivencia e os dereitos e liberdades fundamentais. Para conseguir este fin, as actividades lectivas deben completarse con outras que desenvolvan aspectos non incluídos nos currículos.

Convencidos da importancia destas actividades, xa que contribúen a mellorar a calidade educativa e o desenvolvemento dos valores propios dunha sociedade democrática e participativa.

O elemento de diversión non debe ser o único que leve á realización das actividades complementarias. É posible por iso educar aos alumnos e ás alumnas para coñecer por que realizan unha determinada actividade, a programala e seleccionala en función das súas capacidades, interese e finalidades, e a avaliar o rendemento obtido. A visita a

museos, fábricas, concertos, intercambios, estudo e goce do patrimonio natural, cultural, lingüístico, artístico, histórico e social e practica deportiva, e en xeral un emprego construtivo do lecer, van aparecendo ante os alumnos non xa como un xogo, senón como un fenómeno cultural con implicacións, sociolóxicas, culturais, estéticas e económicas, un fenómeno que han de ser capaces de valorar criticamente, asumindo as responsabilidades que supoñen a súa conservación e mellora, apreciando como fonte de goce e utilizándoo como recurso para o desenvolvemento individual e colectivo. Con elas preténdese que consigan:

- Relacionarse con outras persoas e participar en actividades de grupo con actitudes solidarias e tolerantes, superando inhibicións e prexuizos, recoñecendo e valorando criticamente as diferenzas de tipo social e rexeitando calquera discriminación baseada en diferenzas de raza, sexo, clase social, crenzas e outras características individuais e sociais.
- Analizar os mecanismos e valores que rexen a sociedade co seu funcionamento, en especial os relativos aos dereitos e deberes dos

cidadáns, e adoptar xuízos e actitudes persoais con respecto a eles.

- Coñecer as crenzas, actitudes e valores básicos da nosa tradición e patrimonio cultural, valorando criticamente e elixir aquelas opcións que mellor favorezan o seu desenvolvemento integral como persoas. Para que este plan se poda levar a cabo é precisa a participación dos distintos membros da comunidade escolar e da administración educativa. Tamén hai que propiciar a participación de institucións, organizacións e empresas que sen ánimo de lucro, poidan colaborar.

Diferenciamos entre celebracións escolares e saídas que se desenvolven fóra do centro.

Participamos diferentes tipos de actividades:

- As celebracións escolares nas que participamos son:

- o Festas do outono (Samaín e magosto)

- o Nadal.

- o Entroido.

- o Semana da Prensa.

- o Conmemoracións sinaladas no calendario escolar para este ano 2019-2020.

- o Semana do libro.

- o Letras Galegas.

- o Celebración do Fin de Curso.

Tamén nas actividades propostas a partires dos proxectos de centro: Biblioteca e Normalización que este ano teñen como fío condutor o *Camiño de Santiago*

As saídas escolares veñen xestionadas polo aproveitamento didáctico das mesmas e a concordancia co currículo escolar.

Nembargantes condicionaremos ditas saídas a outros factores como son:

- Rentabilizar economicamente as saídas, aproveitando ó máximo as prazas do autobús.

- Tendo en conta a realidade do profesorado do centro.

- Este ano tendo en conta a situación COVID estamos a valorar, no momento de facer esta programación, a posibilidade de non facer

estas saídas ou non. (Dependerán do nivel de contaxio da contorna, e a adaptación ao protocolo COVID de cada actividade)

TRIMESTRE	MES	ACTIVIDADE/SAÍDA
1º T	Outubro	· Samín Día das Bibliotecas escolares. (21/10)
	Novembro	· Magosto · Día da Infancia (20/10) Día Internacional contra a violencia de xénero (25/10)
	Decembro	· Do 2 ao 9 de decembro de 2019: conmemoración da Constitución e do Estatuto de autonomía de Galicia. · Día Internacional das Persoas con Discapacidade.(3/12) · Día da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (10/12) -Actividades do Nadal
2º T	Xaneiro	· Día da paz. (30/01)
	Febreiro	· Actividades relacionadas co Entroido
	Marzo	· Día da muller traballadora. (8/03) · Semana da Prensa (entre 6 e o 10) · Día Mundial dos Dereitos do Consumidor(15 /03)

3ºT	Abril	·Día Mundial da Saúde (7 /04) ·Día do Libro (entre 17- 21/04)
	Maio	·Semana das Letras Galegas Día de Europa (9/05)
	Xuño	·Día Mundial do Medio Ambiente (5 /6) · Días das persoas xordas (14/05)
Queda aberta as posibilidades das saídas, analizando, en cada momento, o nivel de restriccións da contorna, así como da adaptación do protocolo covid das mesmas.		

PROFESORADO

O profesorado que conforma este curso e elabora esta programación é o seguinte:

Pilar Fernández Blanco (Titora de 6º A)

Juan Luis García Carlín (Titor de 6º B)

Lucía Peixoto Pino (Educación Física)

Patricia García de Francisco (Música)

Natalia Souto Muñoz (Arts)

Obdulia Romar Gerpe (Inglés)

Beatriz Viéitez Casas (Relixión)